ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 105 ◆ Субота, 1 червня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ДЕНЬ МАЛИХ — ДЛЯ ВЕЛИКИХ

Сьогодні — День захисти дітей.

Відзначається він не вперше, але, здається, раніше ми робили логічний наголос на словах День дітей, а сьогодні доводиться робити на словах День захисту. Взагалі, гасла міняються. Було: усе найкраще — дітям. Стало: усе найдорожче — їм же. Цими днями у книгарні був свідком події: спіймали хлопчика з тоненькою книжкою про Джеймса Бонда за пазухою. Дві продавщиці дебелі вели малого під руки й кричали: ах, Джеймс Бонд, ах, червінець!

Хлопчика затримали до приходу мами.

Цікаво — вона викупить дитину разом з Джеймсом Бондом чи без нього? Я не захотів чекати. І без того ця картина чимось дуже нагадала війну, Валю Котика (о, яке м'яке, невоєнне ім'я) чи Володю Дубініна, спійманого в Криму фашистською контррозвідкою.

Справді, хіба не схоже?

Фото Михайла САЧКА.

(Закінчення на 9-й стор.).

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР Української РСР В. П. Фокін прийняв 30 травня представників широко відомої американської корпорації ФМС на чолі з головою Ради директорів корпорації Р. Меллотом.

ЗА ОСОБИСТИЙ вклад у збільшення виробництва сільськогосподарської продукції на основі впровадження інтенсивних технологій і передових методів організації праці Президія Верховної Ради Української РСР Указом від 30 травня 1991 року відзначила державними нагородами Української РСР працівників агропромислового комплексу Житомирської області.

ПЕРША на Україні організація ліберально - демократичної партії Радянського Союзу створена у Коростишеві Житомирської області. Вона налічує декілька десятків чоловік. Вона виступає за правову державу, у якій були б захищені права людини, дотримувалися економічна, політична і духовна свободи людини, реально, а не на словах діяли закони ринкової економіки.

За січень — травень редакція одержала 13150 листів.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий корсіткою — 446-60-22

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-88,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу на 16 сторінках.

У НАС СПІЛЬНИЙ КОРДОН

ОФІЦІЙНИЙ ВІЗИТ ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР Л. КРАВЧУКА ДО УГОРСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Ще у польоті з Києва до Будапешта, ознайомившись з програмою візиту, ми, журналісти, відзначили її насиченість. По суті, робота у Леоніда Макаровича почалась одразу після посадки літака у будапештському аеропорту Феріхедьо. Пройшовши вздовж шеренг почесної варти, що вишикувалася на льотному полі на честь прибуття високого гостя, Голова Верховної Ради УРСР зустрівся з журналістами.

Представників угорських засобів масової інформації у першу чергу цікавила перспектива розвитку відносин між Україною та Угорщиною. Багато з них супроводжували Президента Угорської Республіки Арпада Гьонца під час його візиту на Україну у вересні минулого року. І тому журналістам добре відомо, які документи підписали тоді керівники двох республік. Але після вересневого візиту наша країна впритул наблизилася до підписання нового союзного договору. Тому кореспондентку угорського радіо цікавило: чи матимуть силу двосторонні українсько-угорські документи після його підписання. Леонід Макарович відповів: «Вони будуть ще сильніші, бо навіть у проекті договору, що вже є, записано: республіки і держави, які беруть участь у створенні нового Союзу, встановлюють прямі політичні та економічні відносини з іншими державами. Так записано у проекті. А ми його ще збагачуватимемо. І сам договір стане ще кращим».

Прямо з аеропорту українська делегація направилася до Парламенту, де у залі Мункачі відбулася бесіда Леоніда Макаровича Кравчука з Президентом Угорської Республіки Арпадом Гьонцем. Під час бесіди порушувалися питання подальшого поглиблення економічних зв'язків між двома республіками, які мають спільний кордон. Сторони висловили задоволення розширенням культурних і наукових контактів. Торкнулись інших питань двосторонніх відносин. У бесіді взяли участь член Президії, голова Комісії Верховної Ради Української РСР у закордонних справах Дмитро Павличко, Державний міністр з питань оборонного комплексу і конверсії Віктор Антонов, міністр закордонних справ Анатолій Зленко, голова Закарпатської обласної Ради народних депутатів, народний депутат УРСР Михайло Волощук та інші офіційні особи.

Цього ж дня у резиденції, де розташувалась українська делегація, відбулися переговори Леоніда Кравчука з Міністром фінансів Угорської Республіки Міхаєм Купою. Основний акцент було зроблено на розвитку аграрних відносин між двома республіками, пошуку взаємовигідних контактів.

Увечері Президент Угорської Республіки Арпад Гьонц влаштував урочисту вечерю на честь Голови Верховної Ради УРСР Леоніда Кравчука. Під час неї А. Гьонц та Л. Кравчук обмінялися промовами. На прийомі були присутні Надзвичайний і Повноважний посол СРСР в Угорській Республіці Іван Абоїмов і Генеральний консул Угорської Республіки в Києві Андраш Палді.

Варто зазначити, що засоби масової інформації Угорщини широко висвітлюють візит. Угорське телебачення розповіло про зустрічі Л. Кравчука з офіційними особами країни. Однією з провідних тем у сьогоднішніх ранкових газетах також є візит української делегації. Не менш напруженим за попередньою програмою буде і другий день офіційного візиту. Леонід Кравчук має зустрітися з Головою Державних Зборів Дьордем Сабадом, з прем'єр-міністром Йожефом Анталлом, з угорськими підприємцями. Цього ж дня у Парламенті будуть підписані угорсько-українські документи про дружбу і співробітництво.

Олександр БІЛИК, спеціальний кореспондент «Голосу України». Будапешт.

На знімку: під час відльоту з Києва.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

ЖИТИ ПО ПРАВДІ І СОВІСТІ

ПІД ЧАС ВІЗИТУ НА ВІННИЧЧИНУ Л. КРАВЧУК ЗУСТРІВСЯ ІЗ СВОЇМИ ВИБОРЦЯМИ У ПІЩАНСЬКОМУ РАЙОНІ

Зустріч з виборцями почалася в Леоніда Макаровича одразу, як тільки він прибув у районний центр Піщанку — прямо на центральній площі. Оточивши тісним колом свого депутата, даруючи йому хліб-сіль і розкішні весняні квіти, люди тут же засипали його запитаннями, що стосуються практично всіх сфер нашого життя.

А продовжилася вона у районному Будинку культури, де зібралися не тільки піщанці, а й гості з сусідніх — Ямпільського і Томашпільського районів, які входять у 39-й виборчий округ.

Спочатку Леонід Макарович прозвітував, що він безпосередньо зробив як народний депутат для свого округу. За рік, сказав він, одержано ним 17 наказів. Повністю виконано десять. Ще три у стадії вирішення. Інші чотири вимагають більш тривалого часу. Але вони обов'язково будуть реалізовані.

Крім того, народний депутат УРСР має 147 звернень, які розглядалися чи розглядаються в установах та організаціях.

Що ж стоїть конкретно за наведеними цифрами? Л. Кравчук назвав такі найбільш вагомі справи, якими він займався. Це газифікація Піщанського району, що нині в повному розпалі. Така ж робота починається й у Томашпільському районі. У цій п'ятирічці будуть збудовані та обладнані терапевтичні корпуси в Ямпільській, Томашпільській і Піщанській районних лікарнях. Крім того, зводяться два житлових будинки в Ямполі, районний Будинок культури в Томашполі, дві школи, дитячий садок, готель. Звичайно, не обійшлося без допомоги районам сільськогосподарською технікою, автомашинами для села тощо.

Були звернення, скажімо, допомогти придбати такі речі, на які немає фондів. Однак, зауважив Л. Кравчук, прямо скажу: поки що ці питання вирішити не можу, доки не зміниться вся система матеріально-технічного постачання. Але коли ми почнемо по-іншому працювати — не тільки на Україні, а й в інших регіонах, то і з цими проблемами впораємось.

Було чимало звернень щодо судових справ. Я розумію складність цих проблем, сказав народний депутат, але в судові справи, відповідно до законодавства, ні Верховна Рада, ні її Голова втручатися не можуть. Думаю, ви зрозумієте мене. Народ підтримує нас у чіткому поділі влади на законодавчу, виконавчу і судову. Кожен має робити свою справу, і не треба використовувати якесь своє право чи повноваження втручатись у діяльність інших сфер.

— Я не можу сказати, що абсолютно задоволений тим, що зробив для округу, але все-таки дещо вдалося. Так буду діяти і далі,— підбив своєрідний підсумок Голова Верховної Ради. — Таким чином, мені легше звітувати перед вами як депутату і значно важче — за роботу всієї Верховної Ради, за закони, які ми приймаємо, за стан справ у країні і в республіці. Адже за все, що діється навколо нас, ми не можемо не відповідати. Однак щиро вам скажу, що в тому стані, в якому перебуваємо, — при відсутності чіткого розмежування повноважень між центром і республікою, між союзним урядом і Верховною Радою України — непросто щось зробити більше, ніж є. Ось чому ми на одне з чільних місць ставимо завдання чітко визначити характер і зміст нашої влади, її функції і можливості. Як ми розуміємо, народ України, всі люди, які живуть на нашій території, підтримують ідею і нашу роботу щодо забезпечення суверенітету, суть якого полягає в тому, щоб ми були господарями на своїй власній землі, щоб робили те, що нам належить зробити, і щоб ніхто не втручався у ті справи, які є тільки нашою компетенцією. Щоб Україна стала повнокровною і повноцінною державою, щоб входила в Союз як повноправна держава — на принципах волевиявлення народу і з правом не тільки входити в Союз, а й виходити з нього. Якщо цього, звичайно, захоче народ.

Ось таке наше розуміння державного суверенітету. За це висловилось 26 мільйонів виборців, які брали участь в опитуванні під час всесоюзного референдуму. Це велика цифра, і ми спираємося на цю волю народу. Отож ми ставимо перед собою завдання розбудувати суверенітет не гаслами, а конкретною роботою. Це оз-

(Закінчення на 3-й стор.).

ЖИТИ ПО ПРАВДІ І СОВІСТІ

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

начає, що ми, перш за все, повинні мати економічну самостійність. Все, що є на землі і під землею України, повинно потрапити під юрисдикцію республіки. А потім, маючи реальні багатства, Україна може делегувати якусь частину повноважень Союзу. Тобто, вступаючи в Союз, ми свідомо поступаємось якоюсь частиною свого суверенітету, якою саме — це вирішить Верховна Рада України.

Але, поступаючись частиною суверенітету, ми вимагаємо, щоб центральний уряд нам поступився значною частиною своєї влади, що значно розширить наші можливості.

Мені бачиться, сказав Голова Верховної Ради, що Україна може, якщо вона вступить у Союз, делегувати такі повноваження, як, скажімо, космос, стратегічна оборона, великі науково-технічні програми тощо.

Разом з тим ми знаємо, що в світі повним ходом іде процес інтеграції і об'єднання зусиль. Ми теж не хочемо бути осторонь цих процесів, огородившись од усіх високим парканом. Ми встановлюємо тісні зв'язки з усіма республіками і багатьма країнами, але хочемо жити на основі закону і волевиявлення народу.

Тут ще виникає одна проблема. Якщо ми зробимо так, що змінимо систему повноважень і з цим погодяться всі республіки і центральний уряд, тоді потрібно буде змінити повноваження і функції всіх політичних структур, вони мають бути реорганізовані. Іншого вигляду набуде Кабінет міністрів, Верховна Рада — як республіки, так і Союзу. Такі велетенські структури, що існують нині на рівні Союзу, просто стануть непотрібними — і З'їзд народних депутатів СРСР, і Верховна Рада, і сотні міністерств та відомств.

Наступним кроком стане реорганізація структур республіки. А це значить, що необхідні перевибори та інші кроки. Це дійде аж до місцевої влади.

Принцип делегування влади тільки тоді матиме смисл, коли йтиме зверху донизу. Чим нижча ланка, тим більше вона повинна мати прав, свобод і можливостей. Не можна надалі жити так, щоб усе, аж до дрібниць, вирішувалося в центрі. Треба зробити так, щоб кожний колектив діяв в інтересах і народу, і своїх людей. При цьому не забував, що він живе в державі, яка також має забезпечувати йому добрі умови для плодотворної праці. Схема ця проста, але вона набирає складнощів, коли підходить до реалізації. Коли ми сказали на засіданні підготовчого комітету в Москві, що значну частину влади перебираємо на себе, це було сприйнято без особливої радості. Тут не треба закривати очі — вестиметься ще велика боротьба. Бо влада така штука, від якої відмовляються не так легко і просто.

І ще одне. Пам'ятаєте, на сесії Верховної Ради України точилася дискусія, як обирати Президента. Ми знаємо, що народ з цього приводу висловився однозначно: він хоче це робити сам. Ні, дехто на сесії зайняв таку позицію, що, мовляв, не треба їм цього доручати, краще обирати Президента тут, у Верховній Раді. Ось вам знову старі підходи до нової справи. Якщо вже ми покладаємося на волю народу, значить, триматися цього принципу треба до кінця.

Звичайно, були допущені помилки під час виборів народних депутатів — як до союзної, республіканської, так і до місцевих Рад. Але люди іноді помилялися тому, що не мали точної інформації, що їх просто забивали гучними гаслами. У тій ситуації, коли хтось більше обшарпував, обплюовував партію, лад, людей, поставав в очах декого національним героєм. Що було, те було. Але зараз, коли минули місяці і місяці роботи, люди побачили, хто є хто. Хто дбає про людей і народ, а хто піклується тільки про свої особисті вигоди.

Тому я думаю, що ми маємо право і повинні довіряти людям. Переконаний: народ безпомилково вирішить, кому бути у нас Президентом.

У Москві, під час обговорення проекту майбутнього договору, дискутувалося питання, як назвати наш Союз. Вирішили йому дати назву Союз Суверенних Держав. Обговорювалося і питання щодо назви держави. Вирішили: Союз Радянських Суверенних Республік — СРСР.

Інколи запитують: а де ділося слово «соціалізм»? Справа в тому, що, по-перше, в договорі є запис, що Союз буде відкритим для всіх, хто хоче в нього увійти, але тільки тим державам, які є демократичними, правовими, плюралістичними. Тобто, можуть вступити до Союзу й інші держави — не тільки ті, хто нині його складає. Але для цього він не може бути межею для вних у соціалістичному виборі.

Ось, кажуть, народ не зрозуміє, якщо не буде цього слова в назві. Думаю, що народ не зрозуміє не слово, а те, яке практично маємо життя при соціалізмі. Якщо ми зробимо наше життя на основі законів, добробуту, правди, честі, совісті, волі, гуманізму і людина зможе реалізувати весь свій талант, назва для неї принципового значення не матиме. Від того, що ми кожний день повторюватимемо п'ять разів слово «соціалізм», його більше не стане.

Але чи можна загалом відмовитися від соціалізму як ідеї? Впевнений, що цього питання не можна навіть ставити, бо соціалізм є ідеєю найвищих прагнень людства. Але називати, повторюю, соціалізмом те, чого немає, означає тільки компрометацію його. Отже, драматизувати ситуацію не слід.

Друге питання, яке ми зараз вирішуємо у Верховній Раді, — це питання власної Конституції. Ми вважаємо, що Конституцію мусимо приймати і розробляти якомога швидше, щоб на основі нового Основного Закону досягати тієї мети, яку перед собою поставили. А мета ця проста: побудова Української суверенної держави — повноправної і повнокровної. І дати народові жити в Союзі як державі, а не як другорядному, напівколоніальному додатку. Ми маємо історичний шанс зробити це, і його треба використати в інтересах народу. Концепцію Конституції обговорили на сесії, хоч не все йшло гладко і просто. Деякі питання мати президентську чи парламентську владу, як бути з символікою та інші — ми винесемо на референдум. Хай народ скаже своє слово. І як він скаже, так і буде.

Які найближчі питання будуть винесені на сесію Верховної Ради? Думаю, що передусім ми маємо перевести під юрисдикцію України все, що є на нашій землі. Потрібно також винести питання, пов'язані з нашим селом. Ми маємо змінити ситуацію, визначивши такий податок, щоб колгоспи, село наше в цих страшних умовах могли б вижити. Якщо цього не зробимо, то багато з них не зведуть кінці з кінцями, і почнеться новий галас, що буцім-то колгоспи себе не виправдали. Вони ніколи себе не виправдають, адже все наше радянське соціалістичне життя було побудоване на тому, щоб якомога більше забирати з колгоспу.

Ну, і до кінця сформувати Кабінет міністрів. При цьому маємо встановити на основі Конституції нові стосунки між Верховною Радою, Головою Верховної Ради, Кабінетом, щоб була нормальна співпраця, і щоб усі питання вирішувалися спільно і по закону. Є ще ряд проектів і постанов, які спрямовані на збереження і поглиблення нашого суверенітету. І все це треба зробити в червні. Як бачите, робота не мала, але для цього ви нас і обирали, щоб ми працювали, засукавши рукава, на благо нашого народу.

Наприкінці Голова Верховної Ради України Л. Кравчук відповів на численні запитання присутніх.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Економіка

КОНФЕРЕНЦІЮ ЗАВЕРШЕНО, КОНВЕРСІЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ

Багато хто з нас вважає, що зробити з танка трактор досить просто. Забрати башту, викинути кулемети, і «конверсія» готова. Насправді ж, цей процес потребує детального вивчення і всебічного обгрунтування.

Підприємства оборонного комплексу на Україні сьогодні є найбільш технічно і технологічно забезпеченими. Багато проблем, які турбують «цивільну промисловість», для них невідомі. Тому процес конверсії може боляче вдарити по їхній діяльності. А перехід на ринкові відносини взагалі призвести до краху. Щоб запобігти цьому, потрібно зважити всі «за» і «проти» і завчасно підготуватися до нової діяльності. Але як?

Саме про ці проблеми йшла мова на першій міжнародній конференції «Конверсія-91», що проходила в Києві. Протягом трьох днів представники парламентських комісій та уряду республіки, спеціалісти-науковці, керівники підприємств оборонної галузі промисловості разом з американськими, англійськими та канадськими колегами шукали шляхи активізації процесу конверсії, які б не завдали шкоди підприємствам і економіці в цілому. Вирішення цієї проблеми є дійсно важливим для України. Бо навіть на даному етапі конверсія може зробити значний поштовх у розвитку базових галузей промисловості. Так, наприклад, Голова Комісії Верховної Ради УРСР з питань агропромислового комплексу А. Чепурний зауважив, що, використовуючи новітні технології та техніку, якими вже володіє оборонний комплекс, лише в сільському господарстві можна щорічно одержувати близько 8 мільярдів доларів прибутку, навіть не розширюючи самого виробництва, а лише його вдосконалюючи. Адже саме внаслідок недосконалості, наприклад, технології виробництва кормів, ми на приріст ваги 1 кілограму свиней витрачаємо до 8,5 кілограма фуражу, в той час як на Заході остання цифра втричі менша.

Голова ж Підкомісії з питань надр та екології М. Гавриленко зазначив, що низьке технічне забезпечення галузі не дає можливість проводити велику промислову розробку золота на Україні та серйозно зайнятися розвідкою алмазів.

У своєму виступі Голова Комісії Верховної Ради УРСР з питань економічної реформи та управління народним господарством В. Пилипчук детально зупинився на чотирьох проблемах, які треба вирішувати найближчим часом, а саме: націоналізації підприємств військово-промислового комплексу, диверсифікації їх виробництва, комерціалізації діяльності та демонополізації виробництва необхідних товарів.

Ці ж тези підтвердила більшість як науковців, так і практиків. Але, на думку, скажімо, директорів підприємств, що мають зв'язки по всьому Союзу, треба постійно «підштовхувати» Верховну Раду та уряд республіки до прийняття документів, які склали б законодавчу базу для конверсії. На жаль, Україна тут ще не в авангарді, хоча багато підприємств уже сьогодні готові, не втрачаючи свого наукового і технічного потенціалу, розширювати випуск нової техніки і товарів народного споживання.

Варто зауважити, що ці питання обговорювалися не лише теоретично, деякі керівники підприємств розповіли про свій досвід у конверсуванні промисловості і навіть пропонували співробітництво іноземним фірмам. А головним у «практичній» частині конференції стала ділова гра. Дуже активні ролі в ній відігравали зарубіжні гості форуму: доктор Кларк Ебт, у минулому керівник багатьох програм стратегічних досліджень, голова однієї з провідних компаній з соціологічних досліджень і консалтингу в США, доктор Вільям Хоган, професор громадської політики та менеджменту в урядовій школі імені Дж. Кеннеді Гарвардського університету, Джудіт Твігг, доктор філософії та магістр політичних наук, Крістофер Смарт, винахідник групи вивчення національної безпеки Хадсонського інституту та інші. Гра проходила дуже активно, її учасники консультувалися, сперечалися, підписували «угоди», «вибивали» субсидії тощо. Тут була можливість показати своє вміння торгувати, швидко реагувати на зміну попиту, взагалі, діяти в умовах ринку. Звичайно, це була спрощена модель ринкових відносин, яка не завжди враховувала «радянську» дійсність, але вважаємо, вона все ж таки надала певного досвіду нашим підприємцям.

Підбиваючи підсумки, доктор Ебт зауважив, що, працюючи на реальному ринку, підприємцям слід перш за все розробляти конкретні бізнес-плани, проводити дослідження ринку, розробляти конкурентну стратегію розвитку, чого саме часто бракує нашим керівникам. Унаслідок цього і бізнес контакти перетворюються лише на пусту балаканину.

На останньому засіданні, яке вела професор економіки Гарвардського університету Шірлі Вільямс, виступив Державний міністр з питань оборонного комплексу і конверсії В. Антонов, який розповів про реальну програму конверсії в республіці, що враховує всі необхідні заходи і спрямована дійсно на подальший розвиток національної економіки. Це відзначив і В. Хоган, який підкреслив, що ми — на правильному шляху. Але головне зараз — це обрати конкретні цілі і створювати необхідні умови для співробітництва.

Підтримавши ці тези, а також подякувавши гостям за активну участь у конференції, генеральний директор НВО «Сатурн», президент фонду «Київреформа» Л. Гассанов запропонував провести наприкінці цього року або на початку наступного другу конференцію, на якій було б висвітлено перші результати здійснення плану конверсії на Україні, обговорено не тільки економічні, а й філософські, соціологічні питання переорієнтації «оборонки». У цій конференції мають узяти більш активну участь представники української діаспори.

Матеріали нинішньої конференції вже передані в постійні Комісії Верховної Ради та уряд для їх детального аналізу.

Отже, «Конверсія-91» завершила свою роботу. Її учасники залишилися друзями. І, сподіваємось, відтепер цілеспрямовано, на базі нового досвіду і законів, що мають бути ухвалениими найближчим часом, вони знаходитимуть кращі шляхи і методи підйому і розвитку нашої «хворої» економіки.

Андрій БОЄЧКО,
Олексій ЄВСІКОВ,
спеціальні кореспонденти «Голосу України».

Характерники

ГЕРБ РОБОТИ

Вам не доводилося порвати штани об герб міста Дніпропетровська? Серед сучасних офіційно-убогих гербів українських міст цей — найдешевший: на його полі зображено отой ополоник, черпак чи ківш, яким розливають у форми рідку сталь. На ділі, а не на гербі, той ківш ще схожий на банку з залишками загуслого сливового варення, тільки варення — металевого походження, і порвати об нього штани дуже просто, але, якщо це станеться в якомусь із цехів Дніпропетровського дослідного заводу ВНДІ вторчормету — шкодувати не варто, бо там працюють хороші хлопці, а серед них — Валерій Робота, не дворянин, як і більшість із нас, але близький до того, щоб отримати свій власний фамільний герб.

Наша газета вже згадувала якось, що на Київській студії науково-популярних фільмів знімається картина «Воскресіння мертвих», і серед героїв — Валерій Робота і його далекий предок Іван, котрий 300 літ тому продав душу Дияволові.

Але того фільму не було б, якби не Валерій. Коли йому сповнилося 15 років, подружився він з власним дідом, котрому тоді було дев'яносто. Про що їм було говорити? Про дівчат — роки не сходяться, про футбол — не для діда. Отже, балакали здебільшого про предків, хто ким був. Після дідової смерті Валерій продовжував копати цю тему сам, докопався до позаминулого століття, там сліди загубилися, і він змушений був написати листа молодому київському історикові Олексію Зотикову. Зотикова у певних колах дражнять Екзотиковим, і недарма, бо, будучи у застійні часи студентом, Зотиков більше цікавився скіфами та кельтами, аніж історією партії, що було натоді справді екзотично. Зотиков, отримавши листа Роботи, знайшов у архіві оту розписку, дану Іваном чортові. Зотиков накидав кіносценарій і показав його ще одному характерникові — режисеру Дмитру Богданову, котрий до того знімав кіно тільки про сучасні чудеса, приміром — про мікрохірургію. Богданов того рукописа вхопив — як на базарі хапають останній примірник тараньки до пива, і ось — знімається кіно, і обіцяє те кіно бути прецікавим, бо ми побачимо, як то просто і водночас непросто — бути кимось родичем, уміти пам'ятати, що ти народився не вчора.

Фільм вийде на телеекрани наприкінці року.

А поки що ви маєте перед собою унікальний портрет Валерія Роботи з Дніпропетровська, портрет, зроблений з шматочка кіноплівки, віднятої там, де працює Робота.

Віталій ЖЕЖЕРА.
Дніпропетровськ — Київ.

Подробиці

СТО ТИСЯЧ ЗА ЛЕНІ

Саме стільки витратила з свого бюджету Сахновщинська селищна Рада на проведення в життя давньої мрії місцевого райкому КПУ — встановити в центрі селища майже чотириметрову статую.

«Невже досі жили без Ілліча?!» — передбачаю запитання читачів. Ні, пам'ятник є, стоїть він, як і годиться, неподалік від райкому партії. Правда, скромненький, завбільшки з людський зріст, та й старий. Спорудити новий, не гірший, ніж у сусідів, сахновщинські комуністи задумали років 12 тому. Але за вождем стояла довжелезна черга, а монопольне право на виготовлення давала тільки Республіканська худрада.

— Скільки я намучився за ці роки! — розповідає архітектор району В. Карпенко. — Скільки разів макет споряджав до Києва! Заштовхаю в УАЗик, привезу, поставлю, а вони роздивляються: то п'ятка якось не так одривається від постаменту — вези назад, а наступного разу — не так рука піднята, а потім до вух причепились...

Нині попит на високохудожні твори впав, і селяни опинились у черзі першими. Пам'ятник для них київські майстри відлили з бронзи, понад дві тонни пішло. І виставили рахунок — 120 тисяч. Райком схопився за голо... порожньо! А ... постамент! Ал... відмовились. ... набрано на су... то спеціальни... ку. Та народ ... шає перерахо... ші, хоч на бу... отець Георгій... ють, зібрав н... сяч. Отже, ті ... вистачало, зн... жеті селищно... дні-завтра в с... м'ятником ст... ж, для того й...

Ми...
Хар... ка...

Факт

ЖОВТО-СИНЬО НАД ВИШНЕВИМ

Короткі схвильовані виступи народних депутатів України Л. Лук'яненка та О. Нечипоренка — і ось на щоглі біля міськради міста Вишневого, що на Київщині, поруч із державним урочисто піднято освячений священиками Української автокефальної церкви жовто-блакитний прапор.

Цій події передували кількамісячні дискусії на сесіях місцевої Ради, та найвагоміше слово, врешті-решт, сказано під час опитування жителів міста, в результаті якого 75 відсотків з тих, хто заповнив бюлетні (52 проценти від включених в списки для голосування) висловилися за те, щоб на території Вишневого поруч з державною використовувалася і національна символіка.

Ігор ШПАК.
Вишневе
Київської області.

Ось тобі й маєш

ГРАБУЮТЬ, ЯК У ЧІКАГО

Днями поріг музею «Арсенал», що у самісінькому центрі Львова, переступили двоє імпозантних молодих мужчин. Вони одразу ж привернули увагу до себе, тим паче, що відвідувачів було зовсім мало: жінка з маленькими дітьми, двоє стареньких із Канади, які після довгої розлуки приїхали на рідну землю.

Касирка шепнула колезі: «Якісь не наші». А далі все було, як у фільмах за участю Бельмондо. Один із візитерів елегантно вихопив револьвер і звелів: «Лягай!». Другий, не менш елегантно, розбив вітрину, де експонувались старовинні шаблі, інкрустовані золотом і напівдорогоцінними камінцями, склав трофеї до торбини. Почувши дзенькіт скла, з другого поверху зійшов завідуючий відділом А. Сеньов. Його також вклали на підлогу. За дві хвилини грабіжники вже були в машині. Сигналізація спрацювала, але міліція прибула, як стверджують працівники музею, через 15 — 20 хвилин.

Орієнтовна вартість експонатів — мільйон карбованців. Історичні і мистецькі цінності вимірам не підлягають.

Переляканi старенькі, оніміли:

— Що ж то у вас сі діє? Як у Чікаго...

Я не знаю, як грабують у Чікаго, можливо, ще віртуозніше, аніж у Львові, та впевнена, що мистецькі цінності там не охороняються голіруч.

— Років з 10 тому музейні працівники ставили питання про те, що зброю треба охороняти зброєю, але нічого не добились, — каже А. Сеньов. — Та що там зброя, ми навіть скло не можемо роздобути для відновлення вітрини. Мої колеги не мають бажання працювати в музеї, не хочуть ризикувати життям за ті копійки, що нам платить держава. Наглядач, приміром, дістає аж 115 карбованців. У нас хочуть, щоб було і культурно, і задурно. Необхідно нарешті подбати про державне страхування музейних працівників. Вважаю, що пограбування «Арсеналу» було добре сплановано, і наші експонати можуть незабаром вигулькнути за кордоном.

Перед навалою зростаючої злочинності вітчизняні музеї з їх величезними цінностями — цілком беззахисні. Бідна культуро! Бережись імпозантних мужчин...

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент «Голосу України».

Шляхи, тривоги

НА ПРОЩУ ДО ПАПИ РИМСЬКОГО

Мусульмани — в Мекку, юдеї — до Єрусалима, православні українці ходили на прощу до святих мощей Києво-Печерської лаври. І от новина: Києво-Галицька митрополія УГКЦ та римо-католицька церква на Україні організували поїздку на прощу до Папи Іоана Павла II, який відвідає Польщу на початку червня.

З цього приводу Іван Гель, заступник голови Львівської обласної Ради ось що розповів по телефону:

— На прощу до Папи Римського виявили бажання поїхати тисячі римо- і греко-католиків. Списки бажаючих складалися в єпархіях, а заступники голів виконкомів (йдеться в основному про три області: Львівську, Тернопільську, Івано-Франківську), лише ставили печатки на тих списках. Прочани перетинатимуть кордон автобусами або поїздами згідно із спрощеними правилами, що існують між сусідніми територіями України й Польщі.

Лише поляків, які мешкають на Україні, побуває на прощі з 1 по 3 червня близько двадцяти тисяч. Для них, католиків римського обряду, Папа Іоан Павло II відслужить святкові літургії в кафедральних храмах Ряшева і Любачева.

Стурбованість викликає становище українських пілігримів. Щонайменше 18 тисяч греко-католиків також збиралися здійснити ходіння на прощу до Папи й узяти участь у святковій літургії. Вона мала відбутися 2 червня у Перемишлі. Та, як ми дізналися, до Перемишля святійший отець приїде ввечері й матиме час лише для того, щоб відслужити годинний молебень. Та й то, не в храмі, який майже двісті років був кафедральним собором греко-католиків у Перемишлі, а в колишньому гарнізонному костьолі, який нині змушені орендувати українці. Кості... тити не біль... ловік. Посл... матимуть зм... ні особи й ц... Багато проча... лися від поїз... ють свої рел... нальні почут... ми.

Наприкінці ... лосити на ... протягом ро... влада Львівщ... своїй област... лицьк... храм... поляк... які ... нас. 300 тис... Польщі мают... ков і жодного ... собору. М... відкривати х... боки ко... ритетн... принцип... який мусимо ... амбіцій певн...

Так комен... із заступник... ської обласн... ходіння като... як римського ... ського обряд... відбудеться. ... наметові міс... ки приготува... надцяти тис... по вірі з Укр... знадобитися.

Традиції повертаються

ВПЕРШЕ — АЛЕ НЕ ПЕРШЕ

У Бродівському народному домі «Просвіта» відбулося літературно-мистецьке свято, присвячене Дню матері. Директор народного дому пані Зварич розповіла про багатодітних матерів району, нагадала, що ідея свята виникла ще на початку століття у США, де воно є загальнодержавним. Широко й урочисто відзначали День матері й у Галичині до 1939 року. Отже, свято не перше, але — з 50-річною перервою.

Дмитро ШЕРЕМЕТА.
Львівська область.

Щось нове!

ДЕЛЬТАПЛАНИ ПРОТИ ШКІДНИКІВ

Дельтапланеристи Херсонського суднобудівного виробничого об'єднання споруджують літальні апарати не тільки для небесних прогулянок. Відніні вони оброблятимуть сільськогосподарські культури біологічним методом.

— Від романтики польотів ми не відмовились,— каже голова первинної організації ДТСААФ ХСВО Валентин Герасимов. — Але в сьогоднішній економічній ситуації спортсменам відриватись від землі все важче, от і створили госпрозрахункове повітряне відділення. Допоможемо аграрникам боротися із шкідниками рослин. Три дельтаплани розсіватимуть над полями із спеціальних установок мільйон невеличких мушок — трихограм. Уже є замовлення на обробіток 23 тисяч гектарів у господарствах області. Хліборобам вигідніші наші послуги, бо вони дешевші, ніж оплата роботи авіаторів. А висока якість виконання роботи забезпечена. Адже мотодельтапланам дозволяють літати буквально за кілька метрів від землі.

Спортивна техніка згодиться також для виявлення пожеж та обривів на лініях електропередач.

Іван ФЕДОРІВ.
Херсонська область.

Прем'єра

ЯКИЙ ВІН БУВ, БАЙД

Вперше побачила світло рампи драма Пантелеймона Куліша «Байда, князь Вишневецький». Опублікована у 1884 році, вона 107 років чекала на сценічне втілення. Символічно, що спектакль поставлено у Запорізькому українському музично-драматичному театрі — події відбувалися тут під час становлення Січі.

Український магнат, князь Дмитро Вишневецький з загоном козаків брав участь у боротьбі з турками і татарами. За його ініціативою на острові Мала Хортиця побудовано замок для оборони південних кордонів України від татарських набігів. Пізніше Вишневецький був на службі у Івана Грозного. Під час походу в 1563 році він потрапив у полон до молдавських феодалів, виданий турецькому султану Сулейману II і за його наказом страчений. Українські історики Скальковський та Яворницький вважали Вишневецького засновником Запорозької Січі, який взяв собі псевдонім Байда. Трактовка образу Байди в драмі Куліша пов'язана саме з цією історичною гіпотезою. Реальні події переплітаються з народними легендами, піснями, думами про славного козака. Поставив драму народний артист України Олександр Король.

На знімку: ... заслужений ... лодимир Лук'... рі — народна ... тяна Мірошн...

Подробиці

СТО ТИСЯЧ ЗА ЛЕНІНА

Саме стільки витратила з свого бюджету Сахновщинська селищна Рада на проведення в життя давньої мрії місцевого райкому КПУ — встановити в центрі селища майже чотириметрову статую.

«Невже досі жили без Ілліча?!» — передбачаю запитання читачів. Ні, пам'ятник є, стоїть він, як і годиться, неподалік від райкому партії. Правда, скромненький, завбільшки з людський зріст, та й старий. Спорудити новий, не гірший, ніж у сусідів, сахновщинські комуністи задумали років 12 тому. Але за вождем стояла довжелезна черга, а монопольне право на виготовлення давала тільки Республіканська худрада.

— Скільки я намучився за ці роки! — розповідає архітектор району В. Карпенко. — Скільки разів макет споряджав до Києва! Заштовхаю в УАЗик, привезу, поставлю, а вони роздивляються: то п'ятка якось не так одривається від постаменту — вези назад, а наступного разу — не так рука піднята, а потім до вух причепились...

Нині попит на висохудожні твори впав, і селяни опинились у черзі першими. Пам'ятник для них київські майстри відлили з бронзи, понад дві тонни пішло. І виставили рахунок — 120 тисяч. Райком схопився за голову — в касі ж порожньо! А ще й гранітний постамент! Але від задуму не відмовились. Тисяч двадцять набрано на суботниках, відкрито спеціальний рахунок у банку. Та народ чомусь не поспішає перераховувати туди гроші, хоч на будівництво церкви отець Георгій, як стверджують, зібрав не менше 150 тисяч. Отже, ті 100000, яких не вистачало, знайшлися у бюджеті селищної Ради. Не сьогодні-завтра в області одним пам'ятником стане більше. Що ж, для того й живемо.

Микола КОСИЙ,
журн[illegible]іст.
Хар[illegible]ка област[illegible]

Шляхи, тривоги

НА ПРОЩУ ДО ПАПИ РИМСЬКОГО

Мусульмани — в Мекку, юдеї — до Єрусалима, православні українці ходили на прощу до святих мощей Києво-Печерської лаври. І от новина: Києво-Галицька митрополія УГКЦ та римо-католицька церква на Україні організували поїздку на прощу до Папи Іоана Павла II, який відвідає Польщу на початку червня.

З цього приводу Іван Гель, заступник голови Львівської обласної Ради ось що розповів по телефону:

— На прощу до Папи Римського виявили бажання поїхати тисячі римо- і греко-католиків. Списки бажаючих складалися в єпархіях, а заступники голів виконкомів (йдеться в основному про три області: Львівську, Тернопільську, Івано-Франківську), лише ставили печатки на тих списках. Прочани перетинатимуть кордон автобусами або поїздами згідно із спрощеними правилами, що існують між сусідніми територіями України й Польщі.

Лише поляків, які мешкають на Україні, побуває на прощі з 1 по 3 червня близько двадцяти тисяч. Для них, католиків римського обряду, Папа Іоан Павло II відслужить святкові літургії в кафедральних храмах Ряшева і Любачева.

Стурбованість викликає становище українських пілігримів. Щонайменше 18 тисяч греко-католиків також збиралися здійснити ходіння на прощу до Папи й узяти участь у святковій літургії. Вона мала відбутися 2 червня у Перемишлі. Та, як ми дізналися, до Перемишля святійший отець приїде ввечері й матиме час лише для того, щоб відслужити годинний молебень. Та й то, не в храмі, який майже двісті років був кафедральним собором греко-католиків у Перемишлі, а в колишньому гарнізонному костьолі, який нині змушені орендувати українці. Костьол може вмістити не більше, ніж 800 чоловік. Послухати молебень матимуть змогу лише вибрані особи й церковні ієрархи. Багато прочан уже відмовилися від поїздки, бо вважають свої релігійні й національні почуття приниженими.

Наприкінці хотів би наголосити на такому факті: протягом року демократична влада Львівщини відкрила у своїй області 64 римо-католицьк[illegible] храми для 27 [illegible]яч поляк[illegible], які мешка[illegible] у нас. 300 тисяч українців у Польщі мають лише 87 церков і жодного кафедрального собору. Ми вважаємо, що відкривати храми по обидва боки ко[illegible]ну треба па[illegible]ритетн[illegible] [illegible]садах, ви[illegible]чи з принцип[illegible] справедливості, який мусимо ставити вище амбіцій певних кіл.

Так коментує подію один із заступників голови Львівської обласної Ради. Що ж, ходіння католиків на прощу, як римського, так і візантійського обряду, все ж таки відбудеться. Але, схоже, що наметові містечка, які полякі приготували для кільканадцяти тисяч своїх братів по вірі з України, можуть не знадобитися.

Запи[illegible]
Оксана КУЦ.

Прем'єра

ЯКИЙ ВІН БУВ, БАЙДА?

Вперше побачила світло рампи драма Пантелеймона Куліша «Байда, князь Вишневецький». Опублікована у 1884 році, вона 107 років чекала на сценічне втілення. Символічно, що спектакль поставлено у Запорізькому українському музично-драматичному театрі — події відбувалися тут під час становлення Січі.

Український магнат, князь Дмитро Вишневецький з загоном козаків брав участь у боротьбі з турками і татарами. За його ініціативою на острові Мала Хортиця побудовано замок для оборони південних кордонів України від татарських набігів. Пізніше Вишневецький був на службі у Івана Грозного. Під час походу в 1563 році він потрапив у полон до молдавських феодалів, виданий турецькому султану Сулейману II і за його наказом страчений. Українські історики Скальковський та Яворницький вважали Вишневецького засновником Запорозької Січі, який взяв собі псевдонім Байда. Трактовка образу Байди в драмі Куліша пов'язана саме з цією історичною гіпотезою. Реальні події переплітаються з народними легендами, піснями, думами про славного козака. Поставив драму народний артист України Олександр Король.

На знімку: в ролі Байди — заслужений артист УРСР Володимир Лук'янець, його матері — народна артистка УРСР Тетяна Мірошниченко.

Б. ДВОРНИЙ.

Телеграфним рядком з Вінниці

БУДЕ ВАВІЛОНСЬКА БАШТА!

Трест «Вінницяпромбуд» уклав контракти з американським «Керамікoм» на виготовлення облицювальної плитки, з бельгійською фірмою — на випуск цегли-сирцю, з польською — на виготовлення силікатної цегли.

НА КРУГИ СВОЯ

У Великих Крушлинцях колишню церкву, де тимчасово розташовувався музей, повернули віруючим. У Коло-Михайлівці молодь ризикує залишитися без танців; у місцевій церкві розташований клуб.

ТАНК У ПОЛІ ДИР-ДИР-ДИР, МИ — ЗА МИР!

Працівник цукрового комбінату Оратівського району Василь Мерецький пересів з трактора на танк Т-62, який придбало за 35 тисяч карбованців в одній з військових частин підприємство. Наміри — мирні. На танку немає башти з гарматою, кулемета — лише конверсійний навісний інвентар, повідомляє тижневик «Наші думи».

ВИГІДНА ПАРТІЯ

Студентам Вінницького політехнічного інституту, якщо вони активні комуністи, партком вирішив доплачувати 50 карбованців щомісяця.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».

Такі справи

ЩО ПРОПАДАЄ У «ТРИКУТНИКУ»

Адміністрація радгоспу «Каховський» Каховського району вдалася до відчайдушного кроку: випустила лист-звернення до всіх мешканців з проханням допомогти впіймати злодіїв, що буквально розтягують господарство. Серію крадіжок зафіксовано на свинофермі, у Будинку культури, дитсадку, на подвір'ях. Тягнуть усе: свиней, апаратуру, килими, машини. Сплеск розкрадання припадає на злощасний «бермудський трикутник» — села Кам'янку, Червоний Поділ, Сергіївку. Директор радгоспу В. Ждикваc пов'язує це з підвищенням цін на товари в магазинах сільської споживчої кооперації. Звернення сприйняте селянами без особливого ентузіазму, сигналів поки що не надходило.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».

...а тим часом

ДЛЯ СУДДІ ЗАКОН НЕ ПИСАНО

13 травня в Білозерському райсуді застрайкував один із суддів — Олег Куриленко. Він з'являвся на роботу тільки для розгляду адміністративних справ. У такий спосіб суддя протестує проти несправедливого, на його погляд, розподілу житла в районі й порушення місцевою владою «Закону про статус судді в СРСР», згідно з яким суддя має отримати квартиру через 6 місяців. Куриленко з сім'єю чекає вже два роки. І вже вчетверте шукає притулок за наймом. Колеги свідчать, що від частих переїздів у Олега починають здавати нерви. Та що там нерви! Від меблів, які доводиться щоразу перевозити, лишилися вже самі цурки.

Марта ЯСИНУВАТА.
Херсонська область.

Уїк-енд, тобто вихідні

● Камінь місяця

ПЕРЛИ

Як каміння червня перли затверджені на з'їзді Міжнародної асоціації ювелірів у 1912 році.

Це коштовне каміння є й національним каменем Японії, Ірака, Саудівської Аравії та інших країн. У нашій країні перлини були поширені на північному Заході.

Здавна перли вважалися другими після алмазів у ряду дорогоцінних каменів. Наприкінці минулого, початку нинішнього століття мода на них так виросла, що перли зайняли перше місце. Особливо активно експортує культивовані перли Японія.

У VII—X століттях у Китаї перлам приписували властивість показувати шлях у пустелях до води, а також до скарбів, схованих драконами в морях. А як ліки перли використовувалися здавна. Порошок з них ніби допомагає при безсонні, лихоманці, коклюші тощо. Тривале споглядання цих чудових камінців позбавляє очі від різних захворювань. Й досі у багатьох країнах ліки з перлів цінуються досить високо.

Але, як свідчить А. Кораго, кандидат геолого-мінералогічних наук, найбільш «лікувальним» у перлах є довершеність їх форм, ніжно-загадковий блиск. Недарма Жуковський писав: «...перли, коралі — вони лікують од печалі. Я так чував...».

● Цікаво знати

ВОЛОШКИ

У книзі «Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиян», виданій у Києві в 1860 році, Микола Маркевич написав таку розповідь про ці квіти: «...Волошки ростуть на полях орaних і найбільше в житі. Це юнак, красивий собою, один син у матері, його русалка заманила на Тройцю в поле, залоскотала й перетворила на квітку». Звідси висновок: хлопці, не піддавайтеся русалкам.

● З джерел мудрості

Один старець любив повторювати:

«Правда — початок і кінець усього сущого. Якби не було правди, то й нічого не було б. Тому мудреці вважають правду за скарбницю».

ВИБУХ У ПОЇЗ...

30 травня о 17.05 за московським часом при русі пасажирського поїзда № 191 Москва — Баку на ділянці Махачкалинського відділку через станцію Карвін-Юрт став...

Футбол

БРАВО, ФОРВАР...

Це був один з найрезультативніших турів. У ньому забито 49 м'ячів. Найбільше голів побачили болільники Хмельницького, де «Поділля» приймало «Десну» з Чернігова. Рахунок — 5:4 на користь господарів. А от у Шепетівці гра йшла в одні ворота. Дебютант ліги «Темп» буквально розгромив харківський «Маяк». Спочатку відзначився Аргузяєв, який забив голи на 15-й та 25-й хвилинах. Потім підійшла черга Довгальця, який вразив ворота гостей на 31-й та 60-й хвилинах. Довершили справу Тимощук (75 хв.) та Повар (81 хв.). Отож, дебютант переміг — 6:0.

Шість м'ячів було забито і в Павлограді, де «Шахтар» зустрічався з очаківським «Маяком». Дебютант тримався до 41-ї хвилини, яка виявилася для нього фатальною. Гол забив Трубников. Через дві хвилини цей же форвард подвоїв рахунок. У другому таймі Громов і Думенко засвітили на табло цифри — 4:0. Гостям вдалося на 82-й хвилині забити м'яч престижу (Цимбал). Але Громов через дві хвилини встановив остаточний результат — 5:1.

НА

— в касі ж
й гранітний
від задуму не
сяч двадцять
тниках, відкри-
хунок у бан-
мусь не поспі-
ати туди гро-
ництво церкви
як стверджу-
енше 150 ти-
0000, яких не
лися у бюд-
ди. Не сього-
сті одним па-
більше. Що
виемо.

а КОСИЙ,
журналіст.
ласт

може вміс-
ніж 800 чо-
ти молебень
лише вибра-
овні ієрархи.
уже відмови-
ні й націо-
принижени-

отів би наго-
акому факті:
демократична
відкрила у
54 римо-като-
для 27 яч
мешкан у
українців у
лише 87 цер-
афедрального
важаємо, що
и по обидва
реба па-
чи з
раведливості,
авити вище
кіл.

подію один
олови Львів-
ади. Що ж,
ь на прощу,
к і візантій-
все ж таки
, схоже, що
а, які поля-
для кілька-
воїх братів
, можуть не

Запи
ана КУЦ.

А?

і Байди —
УРСР Во-
й мате-
ка УРСР Те-
ОРНИЙ.

Телеграфним рядком з Вінниці

БУДЕ ВАВІЛОНСЬКА БАШТА!

Трест «Вінницяпромбуд» уклав контракти з американським «Кераміком» на виготовлення облицювальної плитки, з бельгійською фірмою — на випуск цегли-сирцю, з польською — на виготовлення силікатної цегли.

НА КРУГИ СВОЯ

У Великих Крушлинцях колишню церкву, де тимчасово розташовувався музей, повернули віруючим. У Коло-Михайлівці молодь ризикує залишитися без танців; у місцевій церкві розташований клуб.

ТАНК У ПОЛІ ДИР-ДИР-ДИР, МИ — ЗА МИР!

Працівник цукрового комбінату Оратівського району Василь Мерецький пересів з трактора на танк Т-62, який придбало за 35 тисяч карбованців в одній з військових частин підприємство. Наміри— мирні. На танку немає башти з гарматою, кулемета — лише конверсійний навісний інвентар, повідомляє тижневик «Наші думи».

ВИГІДНА ПАРТІЯ

Студентам Вінницького політехнічного інституту, якщо вони активні комуністи, партком вирішив доплачувати 50 карбованців щомісяця.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Такі справи

ЩО ПРОПАДАЄ У «ТРИКУТНИКУ»

Адміністрація радгоспу «Каховський» Каховського району вдалася до відчайдушного кроку: випустила лист-звернення до всіх мешканців з проханням допомогти впіймати злодіїв, що буквально розтягують господарство. Серію крадіжок зафіксовано на свинофермі, у Будинку культури, дитсадку, на подвір'ях. Тягнуть усе: свиней, апаратуру, килими, машини. Сплеск розкрадання припадає на злощасний «бермудський трикутник» — села Кам'янку, Червоний Поділ, Сергіївку. Директор радгоспу В. Ждиквас пов'язує це з підвищенням цін на товари в магазинах сільської споживчої кооперації. Звернення сприйняте селянами без особливого ентузіазму, сигналів поки що не надходило.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

...а тим часом

ДЛЯ СУДДІ ЗАКОН НЕ ПИСАНО

13 травня в Білозерському райсуді застрайкував один із суддів — Олег Куриленко. Він з'являвся на роботу тільки для розгляду адміністративних справ. У такий спосіб суддя протестує проти несправедливого, на його погляд, розподілу житла в районі й порушення місцевою владою «Закону про статус судді в СРСР», згідно з яким суддя має отримати квартиру через 6 місяців. Куриленко з сім'єю чекає вже два роки. І вже вчетверте шукає притулок за наймом. Колеги свідчать, що від частих переїздів у Олега починають здавати нерви. Та що там нерви! Від меблів, які доводиться щоразу перевозити, лишилися вже самі цурки.

Марта ЯСИНУВАТА.
Херсонська область.

Уїк-енд, тобто вихідні

● **Камінь місяця**

ПЕРЛИ

Як каміння червня перли затверджені на з'їзді Міжнародної асоціації ювелірів у 1912 році.

Це коштовне каміння є й національним каменем Японії, Ірака, Саудівської Аравії та інших країн. У нашій країні перлини були поширені на північному Заході.

Здавна перли вважалися другими після алмазів у ряду дорогоцінних каменів. Наприкінці минулого, початку нинішнього століття мода на них так виросла, що перли зайняли перше місце. Особливо активно експортує культивовані перли Японія.

У VII—X століттях у Китаї перлам приписували властивість показувати шлях у пустелях до води, а також до скарбів, схованих драконами в морях. А як ліки перли використовувалися здавна. Порошок з них ніби допомагає при безсонні, лихоманці, коклюші тощо. Тривале споглядання цих чудових камінців позбавляє очі від різних захворювань. Й досі у багатьох країнах ліки з перлів цінуються досить високо.

Але, як свідчить А. Кораго, кандидат геолого - мінералогічних наук, найбільш «лікувальним» у перлах є довершеність їх форм, ніжно - загадковий блиск. Недарма Жуковський писав: «...перли, корали — вони лікують од печалі. Я так чував...».

● **Цікаво знати**

ВОЛОШКИ

У книзі «Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиян», виданій у Києві в 1860 році, Микола Маркевич написав таку розповідь про ці квіти: «...Волошки ростуть на поляхораних і найбільше в житі. Це юнак, красивий собою, один син у матері, його русалка заманила на Тройцю в поле, залоскотала й перетворила на квітку». Звідси висновок: хлопці, не піддавайтеся русалкам.

● **З джерел мудрості**

Один старець любив повторювати:

«Правда — початок і кінець усього сущого. Якби не було правди, то й нічого не було б. Тому мудреці вважають правду за скарбницю».

Мал. Сергія БОБОРИКІНА.

● **Астрологічний календар**

БЛИЗНЯТА

Так, і цього разу про них, тепер поради на тиждень. І в цьому нічого дивного — їхній же місяць. Так от, як мовиться, хочете — вірте, а хочете — перевірте.

2—3 червня. Сварки. Масовий сплеск емоцій. Вимоги свобод. Загострення хронічних хвороб серця, судин, кісток, легень. Будьте пильними.

4 червня. Сьогодні не варто загострювати взаємини. Втім, особливо вдалий день для акторів, журналістів, учителів.

5 червня. Суперечки, конфлікти. Травми. Не вирушайте в дорогу.

6 червня — прекрасний день для жінок, для вирішення особистих питань.

7 червня — зміцнення державних структур.

8—9 червня—після передишки 8-го змінюється важким днем 9 червня. Народ і власті, природа й погода — усе в конфлікті. Але несподіваний вихід і нові рішення обов'язково прийдуть на кінець дня.

● **Малий лексичний словник**

БОГ

Бог — Бог, Біг, Боженько, (дитяче) — Бозя. **Бог в помощь, Бог на помощь** — поможи Боже, Боже помагай, помагай Біг! **Бог дасть** — дасть Біг, Біг-ма. **Бог тебе судья** — суди тебе Бог. **Бог весть** — Бо'зна. **Бога призывать в свидетели** — Богом свідчитися. **Бог меня побей** — побий мене Боже, Біг-ме. **Боже храни** — крий Боже, боронь Боже, ховай Боже. **Благодарение Богу** — дяка Богові. **Дай Бог** — дай Боже. **Дай Бог здоровья** — поздоров Боже. **Ей Богу** — їй Богу, далебі, присяй Богу. **Как вас Бог милует!** — Як ся маєте? Як вас Бог милує? **Ради Бога** — Бога ради, пробі. **Слава Богу** — слава Богу, хвалити Бога. **Чем Бог послал** — що Бог дав.

Пригоди

СІЙТЕ ДОЛАРИ НА ХРЕЩАТИКУ

З напівофіційним дружнім візитом до Києва прибула група молодих голландців. Один з них, на ім'я Юрунд, закохався у наше місто з першого погляду й «загубив голову», а разом з нею — гаманець, де було 180 карбованців, 5 доларів і 150 франків. Часу на пошуки не було (та й де шукати?!) — пора йти до університету на екскурсію. Студенти романо-германського відділення КДУ повелися шляхетно й зібрали для потерпілого гостя 100 карбованців, здобувши тим симпатію голландців. Та це було не все. Увечері того ж дня зателефонувала жінка, назвалася Людмилою Іванівною. Уявіть, вона знайшла валюту, і, скориставшись візитною з гаманця, повернула пропажу господареві. Розчулений хлопець заявив, що у Голландії на таке не здатні. Своє прізвище Людмила Іванівна назвати відмовилася.

Ганна **РАКОЇД**.

Київ.

ПОГОДА

Як повідомили нашому кореспонденту з Гідрометеоцентру, 1—2 червня на Україні подекуди короткочасні дощі з грозами. Вітер змінних напрямків, 3—5 метрів на секунду. Температура вдень 15—21, на півдні республіки подекуди 23—25, вночі 4—10 градусів тепла, у Прикарпатті і в центральних областях подекуди приморозки на поверхні грунту 0—3 градуси.

По Київській області сьогодні вдень подекуди невеликий короткочасний дощ. Вітер слабкий. Температура 15—20 градусів.

Обличчя біди

ВИБУХ У ПОЇЗДІ

30 травня о 17.05 за московським часом при русі пасажирського поїзда № 191 Москва — Баку на ділянці Махачкалинського відділку через станцію Карвін-Юрт стався вибух в останньому вагоні.

Як повідомив начальник управління Азербайджанської залізниці Е. Ф. Абдуллаєв, внаслідок вибуху є загиблі й поранені. На місце події вилетіла група спеціалістів управління Азербайджанської залізниці, медиків і представників правоохоронних органів республіки.

Розслідування на місці події ведуть правоохоронні органи Дагестану і Ростовська транспортна прокуратура.

Футбол

БРАВО, ФОРВАРДИ!

Це був один з найрезультативніших турів. У ньому забито 49 м'ячів. Найбільше голів побачили болільники Хмельницького, де «Поділля» приймало «Десну» з Чернігова. Рахунок — 5:4 на користь господарів. А от у Шепетівці гра йшла в одні ворота. Дебютант ліги «Темп» буквально розгромив харківський «Маяк». Спочатку відзначився Аргузяєв, який забив голи на 15-й та 25-й хвилинах. Потім підійшла черга Довгальця, який вразив ворота гостей на 31-й та 60-й хвилинах. Довершили справу Тимощук (75 хв.) та Повар (81 хв.). Отож, дебютант переміг — 6:0.

Шість м'ячів було забито і в Павлограді, де «Шахтар» зустрічався з очаківським «Маяком». Дебютант тримався до 41-ї хвилини, яка виявилася для нього фатальною. Гол забив Трубников. Через дві хвилини цей же форвард подвоїв рахунок. У другому таймі Громов і Думенко засвітили на табло цифри — 4:0. Гостям вдалося на 82-й хвилині забити м'яч престижу (Цимбал). Але Громов через дві хвилини встановив остаточний результат — 5:1.

Не довелося нудьгувати і тим, хто прийшов на матч херсонського «Кристала» з керченським «Океаном». Заінтригували глядачів гості, які на 13-й хвилині відкрили рахунок після удару Попова. Через шість хвилин Гамула з пенальті встановив рівновагу. Майже до кінця матчу тривала позиційна гра, та за дві хвилини до фінального свистка гравець «Кристала» Максимов забив другий гол. Перемога? Розв'язка для господарів була трагічною. Господарі, почавши з центру поля, провели відчайдушну атаку, яку завершив той же Попов. Нічия — 2:2.

Ось результати інших матчів: «Закарпаття» — «Карпати» — 2:0, «Сталь» — «Кривбас»— 1:1, «Колос» — «Чайка» — 5:1, «Прикарпаття» — «Дніпро» — 3:0, «Приладист» — «Зірка»— 3:0, «Стахановець» — СКА — 0:0, «Нафтовик» — «Динамо» — 3:0, «Верес» — «Хімік» — 4:0, «Полісся» — «Автомобіліст» — 1:0.

Очолює турнірну таблицю «Прикарпаття», в якого 23 очка. На другому місці «Колос» з Нікополя — 21 очко.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

Навколомистецькі новини

КОБЗАРСТВО В АВАРІЙНОМУ СТАНІ

Коли Леся Петрівна Пахолюк запропонувала створити при Житомирському центрі дитячої творчості студію кобзарського мистецтва, ніхто не чекав, що це викличе так багато клопотів. Для студії виділили кілька невеличких кімнат, а бажаючих оволодіти інструментом виявилося багато.

— Разом з батьками, — говорить директор центру дитячої творчості Світлана Пирожникова,— ми звернулися до міськвиконкому з проханням виділити приміщення — адже частина нашої будівлі вже не функціонує внаслідок аварійного стану. Всю масову роботу центр припинив. Але й міськвиконком, і депутати міськради поки що відмовчуються.

Григорій ШЕВЧЕНКО.
Житомир.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

ХАПУНИ

«Прошу знайти пусті пляшки», — така заява надійшла до міліції міста Василькова.

— Це жарт! — розсміється читач. — Треба ж таке придумати!

Тим не менше, якою безглуздою не була б така заява, вона не вигадка. Її написав професор дермато-венеролог Б. Глухенький. І зовсім не для того, щоб розвеселити працівників міліції. А примусити працювати. Ні насильств, ні пограбувань, ні убивств у нас у країні вже немає, міліція, знай собі, відпочиває, тож нехай хоч іноді потрудиться.

Але як знайти пусті пляшки? Може, лікар поставив на них свою монограму? Чи хрестиком позначив? Незважаючи на те, що опізнавальних знаків на скляній тарі не передбачалося виявити, дільничний міліціонер змушений був на заяву відреагувати.

Так, забула уточнити. Скарга ця написана була до того, як підвищилася ціна названої пляшки. Ну, нехай їх було сто. На двадцять карбованців. Думаю, рідко хто додумався б розшукувати пусті пляшки через органи внутрішніх справ.

Який же нечистий штовхнув лікаря Глухенького під руку? Ім'я йому — жадібність, жадібність безмірна. Саме вона осліплює людей і веде їх невторованими шляхами, навіть доводить до психічного розладу, оскільки називається «синдром Плюшкіна».

У 1988 році Глухенький придбав будинок у селі. І до нього 15 соток землі. Радість була така, що пером не описати. Після шести соток у загальному дачному масиві та ще й у Вишгороді, зоні забрудненій, Васильківський район видався раєм. Спочатку професорська родина насолоджувалася природою, та, як кажуть, апетит приходить під час їди. Дізналася якось дружина професора Зінаїда Євгенівна, що до будинку, який вони купили, колись прилягало півгектара. Було це задовго до перебудови, але тим не менше, було. І давай «пиляти» чоловіка. Лікар виявився податливим і «любителем пописати». Затіяв чвару на всю околицю, тим більше, досвід у нього був. Закидав скаргами всі районні й обласні інстанції. Мовляв, його сусіди — загарбники. Хоча загарбники саме ті, хто приходить пізніше. Та в словниковому запасі російської мови Б. Глухенький не дуже був сильним. Попутно дільничний лікар знайшов спільну мову з головою Великосалтанівської сільради П. Діденком. І, як наслідок, на світ з'явився папір, що офіційно іменувався «Постанова виконкому сільської Ради».

Вона гласила, що Глухенькому дозволяється «вирівняти свою ділянку по лінії льоху». З таким же успіхом можна було б і по лінії смітника чи флюгера. І грізно наказувала: оскільки льох Б. Глухенького знаходиться в 10 сантиметрах від сусідського будинку, знести половину зазначеного будинку, щоб самому льоху та його господареві велося привільніше.

Комісія міськвиконкому, яка виїжджала на місце не один раз, вказувала лікареві на неправомірність його зазіхань, виділила і йому, і сусідам по шість соток (щоб чвари надалі не повадно було затівати), а решту — в оренду по п'ять карбованців за сотку, зі згоди колгоспу. Начебто заспокоїлося професорське сімейство. Та спокій був суто зовнішнім. Дочекавшись 15 березня, тобто часу вступу в силу Закону про землю, метикований лікар, розтлумачивши закон по-своєму («скільки хочу — стільки й захоплю»), таємно від сусідів, коли тих не було, спорудив глуху огорожу два з лишнім метри заввишки «по лінії льоху» й відкраяв частину чужого саду разом зі свердловиною-криницею, на які давно зарився. Заодно почав знімати родючий грунт з сусідньої ділянки й величезного лугу, де селяни косили траву для худоби. І був би перепоганив увесь луг, якби бульдозер не провалився в копанку (є ж усе-таки Бог на світі!). Потім тиждень два трактори витягали бульдозер, що майже втопився в болоті.

— Та щоб професор так себе поводив? Інтелігент? Не може бути!— заперечите мені.

Ні, не інтелігент. Адже професорське звання не індульгенція на інтелігентність. І про яку культуру й виховання може йтися, якщо професор постійно привозить на свою дачу пацієнтів, які і копають йому землю. Ось вам і рівень! Їх цілі й інтереси — побільше урвати для себе, під себе, брати, хватати, встигнути, використовуючи службове становище з корисливою метою, використовуючи людей, які залежать від них. А щоб наситити свою жадібність, усі засоби йдуть у хід: брехня, наклеп, гроші, за які, як стверджує Глухенький, «всіх і вся можна купити». Безчинства свої він покриває іменем начальника УВС Київського облвиконкому В. Володіна та інших «високопоставлених» осіб. Жадоба користолюбства й наживи витіснила совість. І в цьому моральному кредо збіглися погляди на життя лікаря Глухенького й голови Великосалтанівської сільради П. Діденка.

Петро Іванович Діденко давно вже став «притчею во язицех» у селах Велика Салтанівка й Хлепче. В сільраді, якою він керує, постійно губляться документи, накази на землю. Чотири роки не можуть знайти документів на хату В. Мороза. Нерідко виконком сільради ухвалює рішення, які йдуть урозріз із дійсністю й законом. Ще однією дивовижною здібністю володіє Петро Іванович: найпростішу справу затягнути на роки. А застати голову в сільраді просто неможливо. Пам'ятаю, приїхала одного разу в його прийомний день об 11-й ранку. На вулиці — натовп. Люди чекають. А сільрада — на замку. Прийшла хвора жінка викликати лікаря. Тут же знепритомніла. А Діденко в цей час розпивав чаї з приятелем.

Після цього в «Київській правді» з'явилася стаття «Сільрада на замку». Але й після виступу газети становище не поліпшилося. Частенько діти з Хлепчі не можуть потрапити в школу, що у Великій Салтанівці, оскільки містки через Стугну розібрані. І все-таки не це найголовніше, хоч нероба — людина мало шанована. Знаючи ставлення односельців, голова розумів, що рано чи пізно його переоберуть, то й вирішив «використати владу» на свою користь. Живемо ж один раз!

Та минулий рік ледве не виявився останнім у діяльності П. Діденка. Фінансова комісія виявила, що сільрадою вкрадено велику суму. Хати, що не мали господаря, продавалися Радою за ціною з трьома нулями, а до відомості записувалося тільки два. Чомусь усю вину звалили на секретаря сільради. Ніколи не повірю, щоб Діденко довірив свою печатку секретареві. Це його прерогатива влади, й ні в які чужі руки він її не віддає. Проте його пояснення переконали працівників ОБХС, і він вийшов сухим з води.

Це окрилило голову і вселило впевненість, що нині, в час економічної розрухи й політичного безладдя в країні, нікому ні до кого немає діла й тому можна рвати без оглядки.

Провулок Луговий у Великій Салтанівці дивився вікнами своїх хат на квітучий луг біля самої Стугни. Пасли тут худобу, здаючи десятки тонн молока державі. Правда, обіцяні корми одержували рідко. Голова вирішив продати луг. Але ж земля в нас не продається! І тоді П. Діденко знайшов вихід. Просто сфальсифікував документи. Написав, що київські жителі С. Шалімов, Н. Зубко, С. Мещеряк, М. Лахман, О. Семенець, Н. Кандюк, В. Колесник, В. Калиниченко — всього 15 чоловік — купили луг разом з будівлями, що на ньому були, а точніше, будівлі разом з лугом. Як би там не було, суть одна: луг виявився проданим, селяни позбавилися пасовища.

Одне шахраювання веде за собою інше. Наступною дією виконком сільради всупереч законові дозволяє на проданих ділянках споруджувати будинки, хоча дозволено будувати лише господарські будівлі, оскільки передбачається, що будинки вже куплено!

«Угоди купівлі-продажу житлових будинків, яких фактично немає, були укладені головою виконкому П. Діденком з громадянами, які займають відповідальні службові посади з метою одержання від них «певних вигод», — цитую доповідну записку, підписану прокурором Василькова, радником юстиції В. Івахно.

Звичайно, не за гарні очі подарував П. Діденко стугнянський луг «тим, хто займає відповідальні пости», відібравши його в селян. І не за курку чи десяток яєць. А хабарника ніяк чесною людиною не назвеш. А якщо не продав, а дійсно подарував? Тоді голова сільради просто розкрадач народного добра.

«Проведеною перевіркою прокуратура міста Василькова встановила, що ні одна угода купівлі-продажу будинку, що пустував, складена у виконкомі Великосалтанівської сільради до 24 серпня 1990 року, не відповідає вимогам чинного законодавства. Не додержувався також порядок визначення ціни названих будинків. Оціночні комісії не створювалися».

А хто ж ті, «хто займає посади»? До цієї дружної когорти входять син відомого хірурга, сам професор, С. Шалімов, начальник паспортного відділу обласного управління внутрішніх справ Л. Зубко, співробітник інституту імені Патона С. Мещеряк, завідуючий кафедрою КДУ О. Семенець, начальник дорожнього управління М. Лахман та інші. Це вони влаштували на прирічному лузі справжній марафон: хто зведе хороми більші й вищі. Від 40 до 50 тисяч цеглин йде на такий будинок. І це тоді, як на все село виділяється 10—20 тисяч цегли на рік! Стараннями названих киян перетворився стугнянський луг в кам'яний заслін від річки й горизонту. Він не тільки придушив затишні сільські хати, але й закрив прохід на пасовище й до городів місцевих жителів. Санітарна зона річки — від 20 до 30 метрів. Прибережні смуги розорювати заборонено, інакше замулиться, загине річка. Забудовники й сільрада гублять природу, порушують екологію, та яке їм до цього діло!

А в Хлепчі дачники з Ради Міністрів республіки перетворили «Лісову галявину» в кам'яний острів. Власті предержащі поспішають вкласти гроші в нерухомість. І через маленьку Хлепчу тече потік вантажів на рефрижераторах, панелевозах, контейнерах разом з кранами «Като». Від цих багатотонних вантажів сільські хати дають усадку, на них з'являються тріщини, завалюються господарські споруди, та безправні селяни нічого не можуть зробити з «господарями землі».

Про «будови комунізму» на стугнянському лузі й «Лісовій галявині», доповідали на сесії Верховної Ради України, демонструючи фотографії. Та обурення депутатів ніяк не відбилося на дачниках.

Як піна, що піднялася під час бурі, закриває собою чисту воду, так і накип безсовісних хапуг рве на шматки нещасну нашу країну й намагається нажитися на її бідах.

Право сили, право грошей... Вони властвували в радянському суспільстві багато років. То, може, нарешті настане право Закону? А хто втілюватиме Закон у життя? Хоч би той самий Закон про землю? Коли Столипін готував свою реформу, він передусім добирав кадри для втілення її в життя. Але подивіться, хто стоїть на чолі сільських Рад: рідко освічена, з прогресивними поглядами людина. В основному це люди, від яких через цілком певні причини звільнялися в господарствах. Вони безініціативні й мало думають про благо тих, хто їх обрав. Селяни їх не хочуть, та на чергових виборах вони знову при владі. Невипадково, мабуть, думка жителів Великої Салтанівки збігається з думками селян з Путрівки, де головує в сільраді А. Наказний, який, як пишуть вони, «нічого доброго для них не зробив». Задовго до 15 березня А. Наказний періодично приїжджав у колгосп «Калинівський» і підганяв з передачею землі, мотивуючи, що в сільраді накопичилося багато заяв на землю. А тепер ідуть скарги... І А. Наказний і П. Діденко самі себе висунули в депутати. У списках виборців багато «мертвих душ» так само, як і в списках на талони на цукор, — розповідали мені жителі названих сіл. «Ото, якби їх перевірити!» — казали вони.

— Якщо за десятиліття в колгоспах і радгоспах було здійснено підбір кадрів спеціалістів: зоотехніків, агрономів та інших, — то працівників сільрад ніхто ніколи не готував. А там теж повинні бути люди освічені, які знають і люблять землю. Вважаю, що сільради мають очолювати спеціалісти, — поділився своїми міркуваннями провідний інженер відділу землекористування Київської області Юрій Загорний.

...Наприкінці квітня прокурор міста Василькова В. Івахно направив до Васильківського міськвиконкому нову інформацію. Ось її зміст: «Особисто П. Діденком допущено порушення Закону під час купівлі й наступного продажу з наживою будинків громадянкою Стратюк О. Це ще раз підтверджує позицію прокуратури міста, що злісний порушник Законів не має морального права очолювати орган Радянської влади».

Міськвиконком поки що відмовчується. То хто ж переможе? Прокурор, який втілює закон, чи голова сільради, який протистоїть законові?

Олена РИБІНА-КОСОВА,
спеціальний кореспондент «Труда» для «Голосу України».

«СПРАВЕДЛИВІСТЬ» З ПОРОЖНІМИ КИШЕНЯМИ

Про те, що на Україні з'явилась асоціація безробітних «Справедливість», відомо поки що небагатьом. Та всі, хто про це довідується, дивуються: «Як? Асоціація безробітних? У нас? У країні, де хронічно не вистачає робочих рук... Чи не парадокс?» Справді, чи немає тут якогось парадокса? Ні, немає. Річ у тім, що асоціація об'єднує не просто тих, хто шукає роботу, а тих, хто свою роботу втратив. Ідеться про незаконно звільнених.

Як відомо, і про це скрізь твердять, що кожен, хто переконаний у незаконності свого звільнення, може звернутися до суду. Тільки він може вирішити по справедливості це питання. Так, це теж правильно, але істина не завжди бере гору: ми ж тільки починаємо будувати правову державу.

Тож поки що «телефонне право» і «кругова порука» залишаються сильними і не хочуть здавати своїх позицій.

За прикладами далеко ходити не треба: кожен з нашої асоціації може повідати сумну історію про це. От для боротьби з цими проявами й створено асоціацію «Справедливість».

Наведу лише один із багатьох прикладів, як асоціація бореться за конкретну людину.

9 січня 1989 року з роботи було звільнено лікаря фізіотерапевта Катерину Олексіївну Селіванову: за статтею 40, пункт 4, КЗпП УРСР, тобто за прогул, який вона начебто вчинила 18 грудня 1988 року. Адміністрацію підтримали всі судові інстанції і органи прокуратури республіки. Здавалося б, у нас немає ніяких шансів. Але бастіон «кругової поруки» і «телефонного права» у цьому випадку не встояв.

Асоціацією разом з профспілками при виїзді на місце було встановлено, що лікар відпрацювала місячну норму робочого часу, за що їй повністю була нарахована зарплата, і вона замість 18 грудня 1988 року працювала 27 грудня 1988 року, що теж зареєстровано в журналі обліку робочого часу. Отже, мала місце підтасовка фактів. Лікар фізіотерапевт Селіванова була поновлена на роботі і працює по сьогоднішній день. У той же час у неї на руках є рішення всіх судових інстанцій, включаючи Верховний суд республіки, відповіді прокуратур усіх рівнів, включаючи прокуратуру республіки, що «звільнили К. О. Селіванову законно». Коментарі, так би мовити, зайві.

До асоціації з початку її створення 5 червня 1989 року звернулися за допомогою понад 600 колишніх працівників більш як з 500 підприємств, організацій, установ, колгоспів, радгоспів і будов України із заявами про безпідставні звільнення з роботи. Це вчені і робітники, інженерно-технічні працівники і колгоспники, лікарі і будівельники, вчителі і працівники мистецтва, багатодітні і одинокі матері, ветерани праці і молоді спеціалісти.

Крім цього, до асоціації звернулися за допомогою незалежні профспілки Львівщини, за даними яких на Львівщині нараховується понад 152 тисячі безробітних, серед яких є, і це вже нам відомо, незаконно звільнені з роботи. Результати вивчення обставин і причин звільнення перших 138 чоловік, із яких з допомогою асоціації вже поновлені на роботі 41 чоловік, а щодо 97 є рішення компетентних органів та висновки асоціації про безпідставність їх звільнення, які стверджують: працівників звільняли з роботи під вигаданими приводами або за викриття перекручень звітності, приписок, необгрунтованого одержання винагород, безгосподарності і зловживань службовими обов'язками тощо.

При цьому також з'ясувалося, що громадяни, звільнені з порушенням Закону про працю, не працюють, а повсякденно роками добиваються об'єктивного, неупередженого розгляду трудового конфлікту і безумовного поновлення на роботі.

Певно, саме про таких стійких щодо матеріальних збитків та моральних втрат, ладних до самопожертвування людей казав у свій час німецький філософ Іммануїл Кант: «Кожна людина зобов'язана відстоювати своє право і стежити, щоб інші не топтали його ногами. Вона не повинна відмовлятися від людської переваги «мати право», а зобов'язана так довго відстоювати його, як тільки зможе, бо, відмовляючись від свого права, вона відмовляється і від права називатися людиною».

Чому ж сталося, що беззаконня панувало, і так триває й досі? Газета «Правда» 7 вересня 1989 року у редакційній статті «Престиж суду» зокрема писала: «Перед законом усі рівні... Десятки років декларувалася ця фраза, а в реальності вона з кожним роком дедалі більше втрачала свій початковий сенс.

Під час культу особи, волюнтаризму, застою відбулася деформація принципів правосуддя. У ці періоди воно цілком перебувало у слугуванні центральній та місцевій бюрократії.

Ті, хто стояв при владі, бачили в суді механізм для зміцнення свого панування, задоволення своїх амбіцій...»

Так було, є, і від сказаного «Правдою» нікуди подітись.

На жаль, прокуратура і Верховний суд республіки ще не зайняли принципової позиції у цьому питанні. Прокурор Української РСР М. Потебенько та голова Верховного суду Української РСР О. Якименко, а також їх підлеглі, на нашу думку, не вживають заходів щодо невідкладного розгляду справ із цього ганебного минулого. Як раніше, так і нині вони займаються безвідповідальними відписками, боячись зустрічі з людиною, справу і долю якої вони вирішують, боячись участі громадських організацій у розгляді справи тієї або іншої людини, яка не згодна з одержаними відповідями. І найдивніше те, що за таку безвідповідальність ніхто з працівників правоохоронних органів республіки не несе ніякої відповідальності, продовжує й далі працювати й обіймати керівні посади, а отже, продовжує й далі потурати беззаконню.

Підтвердженням цього є й звернення Комісії Верховної Ради УРСР у правах людини до прокурора республіки М. Потебенька з проханням переглянути справи перших шести членів асоціації з тих 97 справ, що мають позитивні рішення, викликані змінами відповідних статей Кодексу законів про працю. Це кияни М. Вишневський, А. Антоненко, В. Сергієнко, С. Кушнір, О. Йовенко та Ф. Донець з Ірпеня, що під Києвом. Прокурор республіки М. Потебенько доручив розібратися в цих справах своєму заступнику В. Пріку. Той, у свою чергу, доручив начальнику відділу по розгляду громадських справ Л. Котовичу, а той — своєму заступнику П. Шумському. Під час розмови з П. Шумським він заявив, що нічого не буде вирішувати, бо не має права виносити протест. І в той же час за підписом П. Шумського кожний з шести членів асоціації після того, як справи місяць пролежали в прокуратурі, одержав відповідь, що прокуратура не має підстав для винесення протесту, про що й повідомлялося раніше. А раніше прокуратура республіки, відмовляючи кожному із тих шести, посилалася на статтю 233, пункт 2, Кодексу законів про працю УРСР. Отже, як бачимо, коло замкнулося...

Комітет української асоціації «Справедливість» вважає, що однією з головних причин такого спрощеного і безвідповідального ставлення керівництва правоохоронних органів до проблеми незаконно звільнених є недостатня поінформованість громадськості республіки про наявність масових безпідставних звільнень з роботи. Ми ж певні, що найменше зволікання в поновленні на роботі звільнених з порушенням трудового законодавства буде постійним джерелом напруженості у суспільстві, появою непередбачуваних ситуацій.

Тому асоціація «Справедливість» робить усе, щоб спрямувати боротьбу своїх членів на поновлення знехтуваних прав людей законним шляхом.

На підставі викладеного і керуючись Законом Української РСР «Про внесення змін і доповнень до Кодексу законів про працю Української РСР при переході республіки до ринкової економіки», комітет української асоціації «Справедливість» просить Верховну Раду Української РСР надати слово на одному із своїх засідань президентові асоціації М. Вишневському для інформації про масові порушення трудових прав громадян України, аби народні депутати і громадськість могли б повернути працівників правоохоронних органів обличчям до невідкладного і правового вирішення цих проблем, трагічних для людських доль.

Ми розуміємо, що ефективність роботи асоціації з урахуванням її чисельності не така вже велика, але вся біда наша ще й у тому, що ми не маємо нормального приміщення і змушені вислуховувати людей у будь-яку погоду на вулиці, біля службового приміщення Федерації незалежних профспілок України, писати заяви і висновки перевірок на підвіконнях, на колінах.

Асоціація не має також коштів для оплати тяжкої праці хоча б чотирьох-п'яти кваліфікованих юристів з питань трудового законодавства, які співробітничають з нами.

Тому комітет української асоціації «Справедливість» звертається до всіх громадян Української РСР, до всіх чесних людей нашої країни, кому людська доля небайдужа, подати нам відповідну допомогу як матеріально, так і технічними засобами.

Наш розрахунковий рахунок: **000700883 МФО 322142, в Дніпровському відділенні Промбудбанку СРСР Києва (поштовий індекс банку 252094).**

Мечислав ВИШНЕВСЬКИЙ,
президент української асоціації «Справедливість».

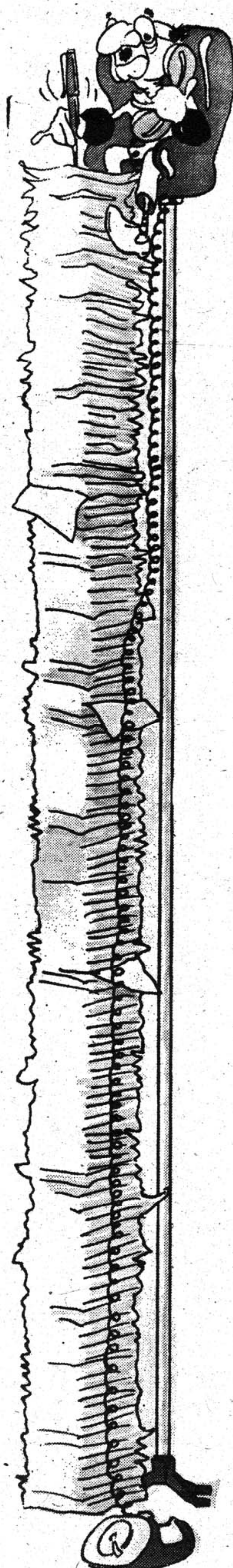

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

Як оплачується робота у святкові дні працівникам, які одержують місячні оклади? — запитує тов. Самсоненко з м. Донецька.

Згідно з ст. 107 Кодексу законів про працю УРСР працівникам, які одержують місячний оклад, виплачується одинарна годинна або денна ставка зверх окладу, якщо робота у святковий день провадилася у межах місячної норми робочого часу, і в розмірі подвійної годинної або денної ставки зверх окладу, якщо робота провадилася понад місячну норму.

Приклад 1. Працівник, який одержує місячний оклад, у травні відпрацював місячну норму робочого часу (163 години), у тому числі 7 годин 1 травня. Йому належить за цей місяць оклад плюс одинарна денна ставка.

Приклад 2. Інший працівник, який одержує місячний оклад, у травні при нормі 163 години відпрацював 170 годин, у тому числі 7 годин 9 травня. Йому слід виплатити за цей місяць оклад плюс подвійну денну ставку.

На бажання робітника або службовця, який працював у святковий день понад місячну норму робочого часу, йому може бути наданий інший день відпочинку. Звичайно, у цьому разі оплата за роботу у свято провадиться в одинарному розмірі.

Оплата у зазначеному розмірі провадиться всім працівникам, які одержують місячні оклади, у тому числі і особам з ненормованим робочим днем.

Я учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесений до другої категорії. З якого заробітку обчислюється допомога по лікарняних листках «ліквідаторам»? — запитує тов. Черниш з Кіровограда.

Згідно з пунктом 31 статті 20 і пунктом 1 статті 21 Закону Української РСР від 28 лютого 1991 року «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи» оплата лікарняних листків по тимчасовій непрацездатності особам, які є учасниками ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесеним до першої та другої категорії, нараховується за їх бажанням з середнього фактичного заробітку, який вони одержували під час роботи по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, без обмеження двома тарифними ставками або посадовими окладами.

У такому ж порядку оплата лікарняних листків провадиться і особам, тимчасова непрацездатність яких настала внаслідок загального захворювання.

Семен КАРЛИЦЬКИЙ,
юрист.

Експрес-новини

Офіційний представник Білого дому заявив, що радянсько - американська зустріч у верхах може відбутися найближчим часом, однак строк її проведення залежить від результатів сьогоднішньої зустрічі в Ліссабоні міністра закордонних справ СРСР О. Безсмертних з держсекретарем США Дж. Бейкером. На цій зустрічі обговорюватимуться причини затримки ратифікації вже підписаної угоди щодо скорочення звичайних озброєнь в Європі.

* * *

Учора президент США Дж. Буш зустрівся з групою експертів, яка за його дорученням вивчала умови виробництва продовольства і систему розподілу в Радянському Союзі. Очікується, що від звіту цієї групи залежатиме рішення Дж. Буша щодо надання СРСР гарантій для нової позики.

* * *

Громадянську війну в Анголі, яка тривала протягом 15 років, учора було офіційно завершено після підписання в Ліссабоні угоди щодо припинення вогню між урядом Анголи та повстанським рухом УНІТА. Перед підписанням президент країни Душ Сантуш і лідер УНІТА Савімбі провели консультації з міністром закордонних справ СРСР та держсекретарем США.

Рада Безпеки ООН постановила подовжити термін дії мандата ООН на розташування в Анголі сил підтримання миру. Вони спостерігатимуть за виконанням угоди і проведенням виборів на багатопартійній основі в наступному році.

ЗАРОБІТЧАНИ,

або Чи варто кидатись стрімголов у пошуках «легкого хліба»?

...З цими молодиками мені довелося познайомитися у Варшаві на центральному ринку, де, як кажуть самі поляки, можна купити все: від мініатюрного мікрофона-шпильки до останніх моделей одягу з Франції. Серед цього розмаїття товарів я зустрів двох хлопців, які хвацько торгували джинсами. Могло здатися на перший погляд, що це поляки-перекупники, так запально вони рекламували товар, але в розмові між собою вживали відомі «міцні» фрази. На моє прохання поспілкуватись підозріло перезирнулися, але згодом, дізнавшись, що я не з правоохоронних органів, а журналіст, погодились на зустріч. У кав'ярні за розмовою виявилося, що обидва з Одеси. Після довгих життєвих перипетій на Батьківщині купили на Привозі за 200 карбованців запрошення і поїхали шукати кращої долі за кордоном. Марні тижневі пошуки якоїсь роботи завершилися у приватника варшавського передмістя, який найняв їх копати рів для фундаменту. Спали в сараї на розкладачках, за день отримували 25 тисяч злотих. Але так тривало недовго, та й робота була не з приємних. На тому ж ринку познайомилися з комерсантом, який відразу сказав: «Я вас купую, але в разі чого, ні за що не відповідаю». Забезпечивши фіктивними паспортами, перший раз послав зі своїм знайомим до Гонконгу. Тоді все обійшлося, отож вони тепер літають до Гонконгу або Тайваню, скуповують партії одягу і продають «братам-туристам» за злоті. Свою частку, а це 10 відсотків, одразу ж переводять у долари. На моє запитання чи не бояться потрапити за грати, відповіли: «Тут легкого хліба нема, а в нашому становищі доводиться крутитися щосили, адже не повертатися до Союзу з порожніми кишенями».

Радянських шукачів підзаробити можна зустріти по всій Європі. Дехто гостює у родичів, інші купили запрошення у іноземців, або приїхали за туристичною візою. Нічого дивного в цьому немає. В кожної людини є право продавати свої робочі руки там, де їй це найвигідніше. Заробивши таким чином за два-три місяці 800—1000 доларів, громадянинові Радянського Союзу вже на пару років не страшні «круті повороти перебудови». Але під час міграційних процесів виникає багато складнощів як у «остарбайтерів», так і країн, що їх приймають.

Аналіз ринку праці на Заході говорить про велику насиченість робочими руками. Тому нелегалові без права найму на роботу залишається працювати в наймача, який порушує закон і платить мізерні гроші. Наприклад, заробіток молодого, фізично витривалого робітника на західній біржі праці становить 100 марок ФРН за день. Для радянської людини це великі гроші. Фірму, яка вас приймає, не буде цікавити, звідки ви приїхали, але й не хвилюватиме, де ви будете жити, що будете їсти і за які гроші лікуватись. Навіть у високорозвинутих країнах вільних місць, які гарантували б соціальний захист, практично немає. Європа в незначній кількості потребує висококваліфікованих спеціалістів, бажано із знанням мови, а всім іншим, у кращому випадку, запропонують прибирати сміття, чорну роботу в ресторанах, шкідливі виробництва. В цьому я пересвідчився у Братіславі, слухаючи гірку розповідь колеги зі Львова, який, прагнучи журналістських вражень, об'їздив пів Європи автостопом. Він розповів про перші тижні перебування в Бельгії. Приїхавши за фіктивним запрошенням, за допомогою земляків-переселенців, улаштувався на склад-фірму хімічних товарів, а мешкав на горищі гуртожитку. На перших порах було дуже важко, але тішили зароблені гроші: мріяв купити відеокамеру. Та враз усе змінилося: розвантажуючи тару з-під хімікатів, обпалив руки отрутою, вони почали гнити. Власник фірми про лікування не хотів вести розмову (мовляв, треба бути уважнішим), виплатив «одноразові» копійки... і розрахував.

Швейцарський тижневик «Вельтвохе» з приводу райдужних надій громадян Радянського Союзу писав: «Вони не розуміють, що означає жити в світі, який не має уявлення про світ, з якого прибули вони. І якщо вони справді з'являться тут, то стануть ще більше чужими, ніж турки, — ці хоча б розуміють, що не можуть у нас працювати агрономами або директорами театрів, а в кращому разі — поденниками чи робітниками сцени».

Найгірше для «нелегалів», коли їх виявляє поліція або фінансова інспекція. У цьому випадку накладають великі штрафи й виганяють за межі країни. А якщо «остарбайтер» не в змозі заплатити — його чекає в'язниця. Деякі країни повідомили Радянський Союз, що його громадяни виїжджають за туристичними візами й намагаються влаштуватись на роботу. Кілька десятків наших співвітчизників уже відбувають тюремне ув'язнення в Австрії, Фінляндії, на Кіпрі.

Західні держави створюють дедалі більше обмежень для в'їзду іноземців. Навіть у Словаччині, очікуючи з боку східного сусіда масового штурму кордону, вирішили зміцнити його новими військовими підрозділами. Міністр праці Фінляндії Матті Пухокка заявив, що у зв'язку зі спадом економіки треба зменшити кількість погоджень на трудову діяльність іноземців. Масовий потік робочої сили з СРСР у Швейцарію взагалі виключений, бо наймач тут зобов'язаний набирати робітників у країнах ЄЕС, Туреччині, Югославії. Так званим Шенгенським договором, підписаним Нідерландами, Бельгією, ФРН, Францією, Люксембургом, Італією, передбачено захист цих країн від нелегальної імміграції.

За словами начальника секції Міжнародної організації з питань міграції Рейнхарда Лормжанна, дія міграції є корисною для збалансування ринку робочої сили. З країн, де її надлишок, вона «переливається» в ті країни, де відчувається нестача робочих рук. Інша справа, що цей процес повинен мати організований характер. Вільна робоча сила з «бідних» країн переміщується в «багаті», і в деяких випадках є важливим чинником поліпшення балансу платежів своєї держави.

До негативних чинників він відносить те, що від'їжджають, як правило, спеціалісти й молодь, найактивніша частина суспільства. Таким чином, країна може залишитися без частини інтелектуального потенціалу й молодих здорових рук.

З іншого боку, можливе ускладнення соціальної ситуації в країнах, які приймають. Виникають проблеми з етнічною рівновагою.

Вирішувати ці проблеми на Україні повинна спеціальна міграційна служба, яка б регулювала й координувала зусилля всіх відомств. У майбутньому можливі варіанти роботи українських спеціалістів у будівельній індустрії, в сфері обслуговування, молодшого медичного персоналу у госпіталях ФРН, де хронічно не вистачає кадрів. Як, наприклад, шахтарі виробничого об'єднання «Укрзахідвугілля» працюють у сусідній Угорщині. Керівництво об'єднання запропонувало шахтарям, які залишились без роботи, тимчасово (поки що на один рік) попрацювати в складних геологічних умовах: прокладати гірничі виробки.

Усі такі процеси повинні бути регульованими, та й ситуація, на думку вчених, поліпшуватиметься в результаті спаду народжуваності в країнах Західної Європи, яка віщує дефіцит робочої сили.

А поки що Європа готується до навали. Це підтверджується словами міністра внутрішніх справ Німеччини Вольфганга Шойбле: «Якщо дійде до масової еміграції, то ми в Європі повинні діяти разом, бо ми не в змозі приймати людей з Радянського Союзу... В Європі для них місця немає. Ми будемо вимушені відправляти їх назад».

Тому нашим співвітчизникам варто подумати, перш ніж кидати все на Батьківщині в пошуках примарного щастя за рубежем, адже на Україні теж потрібні здорові молоді руки і спеціалісти європейського рівня.

Тарас ПЕТРІВ.

Інформ-шоу

«Я ХОЧУ, ЩОБ ДО БАГНЕТА ПРИРІВНЯЛИ ПЕРО»

За минулий рік у світі загинуло від куль 40 журналістів, повідомляє агентство ДПА. Про це зазначила міжнародна організація «Репортери поза кордонами». Причому репортери гинуть як у країнах, що розвиваються, так і в розвинених країнах. Журналісти піддаються гонінням і фізичним нападам з боку уряду й поліції. Це мало місце в минулому році в Бельгії, Іспанії, Франції й Англії. Причиною стала надмірна завзятість професіональних репортерів, які торкнулися непривабливих сторін діяльності деяких органів. Особливо яро розправляється також мафія з журналістами в країнах Латинської Америки, на Філіппінах і в Колумбії. Було піддано антизаконним діям і репортерів в Ізраїлі — 25 чоловік за підтримку палестинців, у Туреччині — 28 у зв'язку з висвітленням питання курдів, у Китаї — 32 через незалежну точку зору на студентські заворушення, в Ірані — 41 внаслідок несприйняття Хомейні. Подібні ж проблеми і в країнах Африки — Камеруні, Тунісі, Кенії, Нігерії, Того. Рекорди із заборон належать Турції і СРСР, де будь-яка опозиційна преса сприймається урядом як небажана і така, що підриває основи режиму.

КУЛЬТУРА... НА ВИНОС

30000 випадків крадіжок картин та інших предметів мистецтва зареєстровано за останні півроку в усьому світі. І це, незважаючи на електронні та інші засоби контролю, включаючи поліцейські служби внутрішню охорону музеїв.

Лише в Італії щороку викрадається з приватних колекцій і державних музеїв близько 10000 творів мистецтва, що дорівнює зникненню цілого музею. Втрати у фінансовому вираженні становлять у світі до двох мільярдів доларів. Картини, як правило, осідають у колекціях приватних осіб і на довгі роки, якщо не назавжди, зникають від громадськості.

БЕРИ ПЛЯШКУ І СПІВАЙ!

Японці полюбляють розважатися. Особливо в барах «Караоке». Прихильників подібного відпочинку тут нараховується близько 50 мільйонів. Це при тому, що населення Японії всього 120 мільйонів чоловік. «Караоке» являють собою дещо на зразок бару зі спиртним, де можна і поїсти, і випити, і поспілкуватися з друзями, і подати себе в ролі зірки естради. Так-так, зірки естради. Ви можете тут співати у будь-якому музичному супроводі — рок-групи, естрадного або симфонічного оркестру. При бажанні ви можете співати для публіки, присутньої тут, або заспівати самі у спеціальній кабіні.

Зробити це нескладно: електронна техніка — на високому рівні і дозволяє відтворювати все, що душі завгодно. Так що виходить повна ілюзія виконання на концерті. Щоб зрозуміти, чому японцям це подобається, треба знати їх сучасний спосіб життя, їх побут, і традиції. При дуже напруженому трудовому ритмі, традиційній підлеглості й дисциплі рядовій людині необхідно десь розслабитись, відчути себе вільною.

Цьому, звичайно, допомагає алкоголь. Не випадково останніми роками число його прихильників у різних формах зростає. Плата ж за відпочинок тут відносно невелика. Причому хто більше п'є і платить, той відповідно й більше співає.

Фотоінформація

У кожній країні є інваліди. І в кожній країні по-різному вирішують питання щодо того, як їм допомогти, залучити до активного життя. Займаються цим не тільки урядові установи. Наприклад, чехословацький кооператив «МЕТА» обладнав усім необхідним для життя квартири інвалідів, які працюють у його майстернях, особисто турбуючись про тих, хто може пересуватися лише на колясках.

Фото ТАРС.

ДЕНЬ МАЛИХ — ДЛЯ ВЕЛИКИХ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

Хіба не ми самі ставимо їх під удар, спокушаючи подвигом, Джеймсом Бондом, чортом лисим, — а платитиме хто!

Валя Котик...

Кажуть, нині серед дітей почастішали крадіжки цукерок та інших солодощів. Що ж, не вони встановлювали гіркі ціни на солодкі продукти.

І навіть не вони встановлювали День свого захисту.

Це зробили ми.

Нам і відзначати цей день.

А всі інші дні нехай будуть повністю їхніми.

Віталій ЖЕЖЕРА.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА, Михайла САЧКА, Володимира КИСЕЛЬОВА, Вячеслава ПУШКАРЬОВА.

СТАЛО ВІДОМО ЩО...

Гемоглобін, який є носієм кисню, може стати ефективним замінником крові людини. Випробування показали, що заміна 95 відсотків гемоглобіну в крові собаки гемоглобіном з крові великої рогатої худоби не викликає негативної дії.

* * *

В Антарктиді знайдено аналог мумійо. Припускають, що ця речовина являє собою слину сніжного буревісника, яка затверділа.

* * *

Розроблений у Японії метод дозволяє за 5 хвилин визначити групу крові людини по краплі його поту або сечі.

ДІТИ НЕ ПО КИШЕНІ

Радість від народження дитини в нинішніх мам швидко поступається почуттю тривоги: а що ж далі?

Україна поки що не здатна забезпечити пологові будинки потрібними ліками, інструментами. Нема білизни, все більше загостряється проблема повноцінного харчування. А тут ще й ціни підскочили. Набір для новонародженого, який ще недавно коштував 4 карбованці 70 копійок, тепер забирає з сімейного бюджету 15 карбованців. Пелюшка «тягне» 8, повзунки — 6, а коляска — 130 карбованців...

Та життя буяє! Молоді закохуються, одружуються... Що їх чекає, якщо діти — не по кишені.

Фото Олександра КРЕМКА.

Херсон.

РОМАШКА І БЮРОКРАТ

Крик душі

Експеримент, який я пропоную провести читачам, зовсім простий. Зайдіть до будь-якої, краще навіть спеціалізованої аптеки і попросіть протирадіаційний чи хоча б протизастудний збір трав. З особистого досвіду знаю, що у відповідь почуєте лаконічне: «Немає»... Тоді прямуйте на базар. Тут вам запропонують будь-яку траву і з десяток рецептів її застосування. Але як би не переконували місцеві гіппократи, що купуєте ви справді лікарську рослину, впевненості в якості сировини не буде, як і гарантії, що заварюєте в чайнику не отруту, бо прикладів шарлатанства можна навести безліч.

Отже, коло замкнулось. Але ж трави на Полтавщині ростуть — область вважається чи не найбагатшою в республіці за природними запасами фітосировини. Загляньте, хоч задля цікавості, в заготпункт лікарсько-технічної сировини, які є у кожному райцентрі України, і побачите мішки з липою, ромашкою, подорожником. Проте все те багатство приготували не для місцевого вжитку, а на експорт. За це здавачі одержать товари з імпортною «лейбою». При пустих полицях наших магазинів є реальна загроза, що через 3—5 років ліси і луки будуть виметені геть. Заклики не спустошувати природу, не міняти здоров'я на модне ганчір'я схожі на діалог німого з глухим.

Ось з такими невеселими думками я й завітав до села Березоточі, що поблизу Лубен, де розташована найстаріша у країні, заснована ще Петром І, нині Українська зональна дослідна станція Всесоюзного інституту лікарських рослин. Можливості її колективу насамперед у забезпеченні населення чудодійними травами надзвичайно широкі. Але...

Анатолій Михайлович Бабич, директор станції, витягає із шухляди робочого столу пакети.

— Чай козацький. Не тільки бадьорить, а й лікує. До його складу входить десяток трав — липа, м'ята, ромашка, пелюстки троянди, листя женьшеня... Запах — медовий. Замовлень — не відбі'ємось. А виготовляємо його... напівпідпільно.

І випереджаючи моє запитання, характеризує вміст нового пакета.

— Протирадіаційний збір трав. Ми іноді постачаємо його у райони, які постраждали від аварії на ЧАЕС, але робимо це через посередника — кооператив «Зелена аптека». Бо їм можна реалізовувати лікарську сировину, а нам — ні. Хоча кооператив діє при станції. Кого і для чого ми обманюємо?

А директор продовжує дивувати розповідями про чудодійні властивості трав і сумішей. Готують тут більше 10 видів чаїв: заспокійливий, жовчогінний, шлунковий, профілактичний, до якого входять імуностимулятори... А чули ви хоч що-небудь про цейлонську траву, солодковий корінь, ехінацею пурпурову, марену красильну? Є легенди, що з їх допомогою хворі позбувалися пухлин, лейкемії.

— А я можу назвати імена конкретних людей, які за висновками офіційної медицини, давно б мали бути небіжчиками. Їх до життя повернули трави...

Здавалось би, чого простіше: вирощуй і реалізовуй трави. І тут вирощують більше 400 видів трав, щороку збирають 30—35 центнерів насіння, 300 — 500 центнерів посадкового матеріалу. Більшу частину врожаю відправляють на промислові підприємства, а можна б прямо — в аптеки. Але «Нізя!» Аптека без затвердження фармакологічним комітетом Міністерства охорони здоров'я СРСР не прийме жодного препарату. А шлях цей до прилавку затягується на п'ятиріччя. Це в кращому разі. А то минають і десятиліття.

Що це: перестраховка чи точний науковий розрахунок? Мабуть, найпершим спрацьовує інстинкт самозахисту, бо кому хочеться ставати під меч, яким рубатимуть голову, коли десь щось трапиться? Тоді як сприймати народну медицину, яка існує віками? Тих же знахарів **(прошу не плутати з базарними гендлярами. — АВТ.)**, котрі ні в кого не питали дозволу на допомогу хворим, а просто лікували. З погляду юридичного — стопроцентний злочин. Але як оцінювати їх безкорисливість, бажання зменшити страждання хворого, допомогти ближньому. Причому, в переважній більшості це не дилетанти в медицині, а воістину самородки, хай і самоуки. Такі заткнуть за пояс не одного випускника медінституту.

Візьму на себе сміливість стверджувати, що й серед співробітників станції зцілителів від Бога чимало. Але всі перешкоди від того, що у них дипломи агрономів, хіміків, біологів. І це головний контраргумент опонентів у всіх суперечках. Отож і доводиться хитрувати... аби допомогти хворим. Пробували робити офіційним шляхом — надсилали всім бажаючим насіння трав поштою. Втрутилась прокуратура. Заборонили, а кому від того легше?

Уже кілька років директор з однодумцями добивається реорганізації станції в Український НДІ лікарських рослин як структурний підрозділ республіканської Академії аграрних наук. У Києві ідея сподобалась багатьом — і в Раді Міністрів, і в Держагропромі, і в Міністерстві охорони здоров'я. Суть задумки полягає в організації на базі новоствореного НДІ наукового виробничого об'єднання, до якого б увійшли науковці і практики. Тоді в Лубнах проводитимуть селекцію трав, а в спецгоспах їх вирощуватимуть. Власне, як це робиться й за нинішніх умов. Але сьогодні станція підпорядкована одному відомству, радгоспи — іншому, а значить, і заінтересованості у них до співпраці практично ніякої.

Інша справа, коли радгоспи будуть працювати на станцію (чи навпаки) за однією довгостроковою програмою. Тоді ефективність господарювання виросте у два-три рази, з'явиться реальна перспектива побачити пакети з чудодійними травами не тільки в кабінеті директора. Та задуми поки що залишилися паперовими. Щоправда, щойно народився республіканський консорціум «Укрфітотерапія», до якого увійшли обласні об'єднання «Фармація». Але сировинна база — дослідні станції і спеціалізовані радгоспи — моляться старим богам. Доки ж так триватиме?

Тимчасом лубенські науковці висловлюють нове бачення порятунку української людності — в рамках обласної програми. Насамперед слід не гаючись оголосити Полтавщину національним парком лікарських рослин, оскільки вона виявилася найчистішою після чорнобильської катастрофи. Необхідно взяти під сувору охорону трави, кущі і дерева, розробивши науково обгрунтовану концепцію відтворення природних лікарських багатств. У кожному з двадцяти п'яти районів спеціалізувати хоча б один колгосп чи радгосп на вирощуванні певної лікарської культури, а також просити допомоги у власників присадибних і дачних ділянок, відповідним чином їх зацікавивши.

— Є у нас інші пропозиції, зокрема, взаємовигідне співробітництво з колегами Росії, Прибалтики, Кавказу, — підсумовує розмову А. Бабич. — Треба ж тільки щось робити — досить балачок.

Це побажання, а точніше крик душі, певною мірою стосується як місцевих органів влади, так і республіканських. Бо саме від них залежить доля найцінішого нашого скарбу — здоров'я. То коли ж прийде за словом діло?

Григорій ГРИНЬ,
власний кореспондент «Голосу України».
Полтавська область.

Вісті з офіційної орбіти

ГОЛОВА КОМІСІЇ ОБІЦЯВ...

Кому не відомі проблеми нашої системи охорони здоров'я? Погана матеріальна база, незадовільне забезпечення сучасним обладнанням, кваліфікованими кадрами, відсутність ліків... — ці труднощі перераховують керівники галузі, відбиваючись від скарг на низьку якість медичного обслуговування. Але ще маємо потворну організацію праці.

Улітку минулого року наша асоціація створила комісію з лікарів-практиків, яка детально перевірила роботу двох міських поліклінік (№ 2 і № 8), а також Ізюмської центральної районної лікарні. Члени комісії ознайомилися з офіційними документами, які регламентують роботу лікарів, провели хронометраж робочого часу дільничних терапевтів, попросили їх відповісти на запитання спеціальної анкети. Підтвердилося відоме: дві третини часу лікарі вимушені витрачати на виконання різних розпоряджень медичного начальства, які не завжди спричинені реальними потребами, а, здається, вигадані лише для того, щоб «унизу» не думали, що «нагорі» байдики б'ють.

Узяти хоча б відомий наказ Міністерства охорони здоров'я СРСР «Про проведення загальної диспансеризації населення». Вимагати від лікаря обов'язкового щорічного огляду всього населення дільниці (1700—2000 чоловік), три-чотирикратного огляду хронічних хворих (300—350 чоловік) — це означає вимагати нереального, тобто провокувати людей на формальне ставлення до справи. Його і маємо. Диспансеризація звелася до примноження паперів (у поліклініці № 8 заведено 100 000 нових карток) і збільшення штатів працівників, які зайняті роботою з ними. Через це ж у тій же поліклініці 8 сестер знято з дільниць. Проведення кампанії коштувало великих грошей, а результат? Комісія асоціації змушена була констатувати, що у всіх лікувальних закладах, де відбувалася перевірка, стан здоров'я населення погіршився.

Я торкнувся лише одного наказу, а скільки їх, що відволікають медиків від пацієнтів! Ось Асоціація лікарів Харкова і дійшла висновку: поліклінічну службу треба радикально перебудовувати. З конкретними пропозиціями щодо перегрупування медичних сил з тим, щоб лікарі і сестри могли більше уваги приділяти населенню і підвищувати свою кваліфікацію, ми ввійшли у Комісію Верховної Ради УРСР з питань здоров'я людини і просили дозволити в порядку експерименту реорганізацію поліклінічної служби в Харківській області. Після обговорення пропозицій голова комісії П. Віцяк обіцяв доручити МОЗ УРСР створити групу спеціалістів, яка вивчила б їх більш детально. Сидіти б тепер і чекати результатів... Та, знаючи, що в нашому рідному міністерстві досить майстрів заморожувати справи, навіс туди візит. Що ви думаєте — там і не збирались ще створювати ніяку групу.

Семен СЛИНІН,
голова Асоціації лікарів Харкова, член координаційної ради Асоціації лікарів СРСР.

УКРАЇНСЬКЕ КРАЄЗНАВСТВО: ТРАДИЦІЇ Й ПЕРСПЕКТИВИ

Батьківщина для кожного з нас бере свій початок від тепла рідної домівки, тихої материнської пісні, чистої, як краплина роси, рідної мови. І де б ми не знаходились, куди б не пролягли наші нелегкі життєві шляхи, в думках і спогадах завжди повертаємось до тих місць, де, як здавна кажуть у народі, зарито нашу пуповину.

Та щоб по-справжньому любити рідний край, його треба добре знати. Це знання не лише підносить і звеличує людину, розширює її світогляд, воно служить своєрідним містком, що єднає покоління минулі з поколіннями нинішніми і прийдешніми.

Українське краєзнавство має глибоке коріння й давні традиції. Вагомий і безцінний внесок у його розвиток зробили відомі вчені минулого: Орест Левицький, Михайло Максимович, Вадим Пасвек, Олександр Лазаревський, Микола Закревський, Петро Єфіменко, Микола Костомаров, Михайло Драгоманов, Микола Аркас, Павло Чубинський, Максим Берлінський; геніальні майстри художнього слова: Іван Котляревський, Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка.

Величезне значення для становлення українського краєзнавства мала плідна діяльність історико-краєзнавчих товариств, комітетів і комісій, зокрема, історичного товариства Нестора-Літописця при Київському університеті, наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові, Одеського товариства історії і старожитностей, Подільського церковно-історико-археологічного товариства, губернських вчених архівних комісій: Катеринославської, Полтавської, Таврійської, Чернігівської та інших.

У 20-х роках нинішнього століття на Україні успішно впроваджуються і наукові, і громадські форми краєзнавства, широко видається краєзнавча література.

Характерно, що вже в перших статутних документах Всеукраїнської Академії наук (ВУАН), затверджених урядом республіки в 1921 році, організаційно закріплювалась діяльність цілого ряду краєзнавчих комісій. Незважаючи на розпорошеність наукових сил, нечисленність штатів, відсутність необхідних наукових сил, співробітники цих комісій зробили помітний внесок у справу становлення українського краєзнавства.

Піднесення краєзнавства в 20-х роках, перетворення його в своєрідний «громадський сектор» науки обумовили необхідність розв'язання питань його наукової організації та координації.

Тоді ж у Києві при ВУАН була утворена Комісія краєзнавства з філіалами в Харкові й Одесі. Її очолив відомий вчений-фольклорист і літературознавець академік ВУАН Андрій Лобода. Серед своїх першочергових завдань комісія особливо виділяла завдання консолідації краєзнавчих сил, органічного поєднання всіх форм краєзнавчої роботи.

Водночас виникла необхідність створити єдиний координаційний орган, який би взяв на себе всю повноту керівництва краєзнавчим рухом у республіці. Такий Український комітет краєзнавства було утворено за ініціативою ВУАН та ряду громадських організацій на Першій Всеукраїнській краєзнавчій нараді в травні 1925 року. До складу Українського комітету краєзнавства (УКК), очолюваного секретарем ВУЦВК Панасом Буценком, разом з ученими ввійшли представники державних планових органів, установ культури, студентських організацій.

Незважаючи на певні труднощі, здебільшого матеріального характеру, в 1927 році співробітникам УКК вдалося налагодити випуск науково-методичного журналу «Краєзнавство», розрахованого й на науковців, і на широкий краєзнавчий актив. Матеріали, опубліковані на його шпальтах у 1927—1930 роках, дають яскраве уявлення про основні напрями краєзнавчої роботи, реальні здобутки краєзнавчих організацій, окремих краєзнавців.

Взаємозбагаченню, обміну набутим досвідом значною мірою сприяли творчі зв'язки Українського комітету краєзнавства з 61 краєзнавчою організацією країни та 8 зарубіжними.

Аналізуючи основні результати краєзнавчих досліджень в 20-х на початку 30-х років, необхідно відзначити, що саме в цей період було закладено основи комплексних досліджень міст і сіл, промислових і сільськогосподарських підприємств України, природних ресурсів окремих регіонів тощо. Особливо цілеспрямовано розвивався напрям краєзнавчої роботи. Цьому активно сприяли Микола Біляшівський, Василь Данилевич, Олекса Новицький, Микола Василенко, Федір Шміт, Микола Макаренко, Іполіт Моргилевський, Михайло Грушевський, Данило Щербаківський, Федір Ернст, Володимир Щербина, Агатангел Кримський, Дмитро Яворницький, Микола Рудинський та інші справжні подвижники української культури.

На жаль, з початку 30-х років краєзнавчий рух поступово почав згортатися. В умовах культу особи, монопольного права на істину, демократичне за своїм характером, формами й методами роботи краєзнавство вже не вписувалось у структури командно-адміністративної системи. Саме тому, звинувачені в націоналізмі, ідеалізації патріархальщини, зв'язку з неіснуючими контрреволюційними організаціями краєзнавчі осередки було розпущено, а їхні активніші діячі стали жертвами незаконних сталінських репресій. Не можу не погодитись з існуючою думкою, що мова має йти не про окремі репресії в краєзнавчому русі, а про репресований краєзнавчий рух у цілому.

У повоєнний час на Україні почали відроджуватися місцеві краєзнавчі товариства. Одне з них було створено в Миколаєві ще 1947 року. Наприкінці 50-х — початку 60-х років розгорнули свою діяльність краєзнавчі товариства на Житомирщині й Сумщині, історичне в Севастополі, комісія києвознавців у столиці України та ін.

Якісно новий етап у розвитку краєзнавства в республіці, його наукових, громадських і шкільних форм пов'язаний з підготовкою багатотомної «Історії міст і сіл Української РСР». З ініціативою створення своєрідної енциклопедії, яка досі не має аналогів у світі, виступили інститути секції суспільних наук АН УРСР.

У результаті спільної, зацікавленої діяльності науковців, працівників культури, вчителів, краєзнавців-аматорів найрізноманітніших спеціальностей протягом 60—70-х років було підготовлено 26 томів фундаментальної наукової праці, яка започаткувала новий напрям вітчизняної історіографії. Завдяки написанню «Історії міст і сіл Української РСР» вперше всі міста, селища міського типу й численні села України отримали свою біографію, яка відображає всі історичні етапи їхнього розвитку.

Необхідно відзначити, що піднесенню краєзнавчої роботи в республіці значною мірою сприяло проведення протягом 80-х років I—IV Республіканських краєзнавчих конференцій, I Всесоюзної конференції з історичного краєзнавства, яка відбулася в Полтаві.

На основі їх практичних рекомендацій були розроблені комплексні плани краєзнавчих досліджень в республіці. Водночас і наукова громадськість, і краєзнавчий актив постійно наголошували на необхідності створення загальнореспубліканського об'єднання, яке охоплювало б усі напрями краєзнавства: природно-географічне, історичне, культурне, — згуртувало б навколо себе і науковців, і краєзнавців-аматорів.

Навесні 1990 року I Всеукраїнський краєзнавчий з'їзд створив Всеукраїнську спілку краєзнавців.

Ця творча громадська організація покликана об'єднати активних учасників краєзнавчого руху, що ведуть цілеспрямовану дослідницьку, пошукову й культурно-освітню роботу щодо вивчення рідного краю. Серед її найвагоміших завдань: подальший розвиток українського краєзнавства, виявлення, облік та збереження пам'яток природи, пропаганда пам'яток матеріальної й духовної культури, здійснення видавничої діяльності з питань краєзнавства, зокрема, науково-популярного часопису, книг, брошур, підручників, посібників тощо. Орієнтиром діяльності Спілки безумовно є положення Декларації «Про державний суверенітет України»: «Українська РСР забезпечує національно-культурне відродження українського народу, його історичної свідомості і традицій, національно-етнографічних особливостей.., дбає про генофонд народу, його молодого покоління».

Сьогодні, в період становлення організації Спілки ми розраховуємо на всебічну допомогу обласних, міських, районних, селищних і сільських Рад народних депутатів у створенні краєзнавчих осередків в усіх областях, у багатьох населених пунктах України.

Всеукраїнська спілка краєзнавців радо прийме до своїх лав і земляків з інших регіонів країни та з діаспори — всіх, кому не байдужа доля України, хто вболіває за збереження її неповторної природи й неоціненних історико-культурних скарбів.

Серед найзначніших заходів Спілки в нинішньому році — підготовка і проведення V Всеукраїнської наукової конференції з історичного краєзнавства в місті Кам'янці-Подільському, а також конференції «Роль українського козацтва в історичній долі східних слов'ян» у Києві. Восени буде визначено першого лауреата Премії Всеукраїнської спілки краєзнавців імені Д. Яворницького. Немає сумніву в тому, що всебічне дослідження краю як фахівцями, так і краєзнавцями-аматорами істотно збагатить науковий арсенал, стане основою створення новітньої правдивої історії України, в якій не буде місця ані білим плямам, ані чорним дірам.

Петро ТРОНЬКО,
голова Правління Всеукраїнської спілки краєзнавців, академік АН УРСР.

ЧИСТИМ І НЕВИЧЕРПНИМ ДЖЕРЕЛОМ ДУХОВНОСТІ, МОРАЛЬНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ Є ПОЧУТТЯ ЛЮБОВІ ДО ОТЧОГО КРАЮ, ГЛИБОКОЇ ПОВАГИ ДО ВІКОВІЧНИХ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ.

ЩОБ ПО-СПРАВЖНЬОМУ ЛЮБИТИ РІДНИЙ КРАЙ, ЙОГО ТРЕБА ДОБРЕ ЗНАТИ. ЦЕ ЗНАННЯ ПІДНОСИТЬ І ЗВЕЛИЧУЄ ЛЮДИНУ, РОЗШИРЮЄ ЇЇ СВІТОГЛЯД, ВОНО СЛУЖИТЬ СВОЄРІДНИМ МІСТКОМ, ЩО ЄДНАЄ ПОКОЛІННЯ МИНУЛІ З ПОКОЛІННЯМИ НИНІШНІМИ І ПРИЙДЕШНІМИ.

Є НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРИТИ ЄДИНИЙ КООРДИНАЦІЙНИЙ ОРГАН, ЯКИЙ БИ ВЗЯВ НА СЕБЕ ВСЮ ПОВНОТУ КЕРІВНИЦТВА КРАЄЗНАВЧИМ РУХОМ У РЕСПУБЛІЦІ.

Рафаель БАГАУТДІНОВ.

Пам'яті Василя СТУСА.

ПОЕТ ПРО ПОЕТА. Саме так слід розуміти пропоновану читачеві статтю Василя Стуса про Павла Тичину. Їм стояти віки на полицях книгарень і в енциклопедичних словниках поряд: С—Т. І культурний читач братиме з повагою томик Стуса і томик Тичини. Дай Боже, щоб він брав ці книги з такою повагою і трепетом, як брав до рук давнє видання «Сонячних кларнетів» молодий Василь Стус...

Але у читача «Феномену доби» може скластися інше враження про ставлення Стуса до Тичини. Тому прошу від самого початку зробити поправку на час.

У повітрі 60-х років гостро стояло питання батьків і дітей: смілива, радикально настроєна молодь не хотіла приймати прикладу батьків, які жалюгідно згасали в офіційних почестях. Молодь воліла долю розстріляного Косинки чи саморозстріляного Хвильового, аніж долю радянського поета-лауреата-академіка...

Хоча примірювати долю і нести долю — це не те саме...

Отже, мені хочеться нині сказати про появу на обрії кримінально переслідуваної праці Василя Стуса про Тичину. З тюремних етапів повертається до нас це вистраждане слово поета про поета.

Типова мова шестидесятника, якого захоплює могутня ріка поезії, геніальної лірики раннього Тичини. Але він не може звільнитися від тривожної думки про полоненого співця... Про поета, що братався із Сковородою. Але його світ ловив — і спіймав... Про геніального поета, що знищив у собі душу поета.

Тому в усьому тексті і підтексті дослідження Стуса — гостра полеміка з добою і з уявними опонентами про вибір, зокрема про життєвий вибір, на який має право людина з іскрою Божою.

Стаття написана незадовго до арештів за літературу. Тоді Василь Стус писав збірку «Веселий цвинтар» і явно був під очищуючим людяним впливом трагічної поезії Тичини — збірки «Замість сонетів і октав».

Але ми повинні сказати про вплив Тичини на Стуса у двох відношеннях:

1. Вплив генія, щасливої, благодатної зірки — і в напрямку пошуків форми, і у використанні християнської символіки, і в самому духові доброти.

2. Вплив застережливий — повчальний вплив уроку самознищення Тичини.

Цей урок В. Стус викарбовує чорним по білому і різко акцентує вину поета за згоду на участь і співучасть — цілком у дусі християнської філософії — про свободу волі. Навіть здавалося, що Василь Стус попереджує своїх учасників напередодні вибору...

Довго ще нам вибиратися з пекельної епохи жахів, де чи не найрозпачливішим був жах негативної метаморфози: справжній інтелігент, співець Мадонни, стає самозагіпнотизованим прибічником злочинності, яка оскверняє всі його вчорашні ідеали й віру в красу та чистоту.

«Вітер із України»! Що за чума єси?» — пише Іван Світличний у своїй табірній поемі «Курбас» і запитує голосом цілого покоління приречених на смерть:

Таже гули космічні оркестри — і небо вторило!
Таж потрясали гімни бані небесних сфер!
...Хто він — Павло Григорович?
Як Микола Платонович? Хто ви і де тепер?
...А ми, вами оптом продані,
а ми, вами смертно прокляті,
Розстріляні і перевішані частки вашого Я?

Перед цими запитаннями німієш. Важко пояснити вибір духовної смерті. По суті, весь підтекст Стусової статті про Тичину є неприйняття того вибору. Розуміється, не особистого, оскільки Тичина став «часткою вашого Я». Адже те, що він посіяв, живе в цілому поколінні, в мільйонах, і вірні його святиням мають право запитувати...

Зрештою, над їхніми запитаннями ще стоїть запитання Лесі Українки:

ЯКИЙ МИ ГРІХ ВЧИНИЛИ ПРОТИ ДУХА?

«Не Зевс, не Пан, не Голуб-Дух, лиш сонячні кларнети» — зовсім не було запереченням Духу, а лиш вибором своєї форми бачення сутнього в світловому і звуковому струмені. Маєстат Духу височів над автором «Золотого гомону». Отже, запитання Лесі Українки влучає у найвищі постаті.

Сяйво молодого генія Тичини таке високе, що дальша доля його самого і його пізніші «сірі газетні віршики» зникають у цьому сяйві. З-за океану це бачив вже тоді ж поет - філософ Василь Барка, коли у 1967 році писав «Відхід Тичини»: «Він був найвизначнішим ліриком нашим по Шевченкові, належачи до ряду, де — автор «Слова о полку Ігоревім» і сам творець «Кобзаря»... Уявлення про «Сонячні кларнети», здається нам, склалося набагато з сяйва, взятого від надсвітнього ореолу навкруг образу Христа і перекомпонованого в світляну алегорію вселенського гармонійного ладу».

Чи погодився б нині з цією оцінкою замордований автор «Феномену доби»?

Я думаю, що Василь Стус з Василем Баркою погоджується.

Євген СВЕРСТЮК.

Київ.

Сьогодні пропонуємо нашим читачам фрагменти праці Василя Стуса «Феномен доби».

що перед 191
талановитий С
користував сво
тенції, а Тичи
ходив сили. І
тоді, коли з'
тивні чинники
таланту,— 191
І вибір упа
чина це інтуї
генієм його з
ська революі
місії він став
но раніше.
...Світ «Со
тів» сповнени
тельних бар
звуків. Світл
барви в ньому
го чіткого ро
миті по краях
найбільш жи
жественний
ріння — це р
лова музика
нетів, які, за
усе того ж
ського, ду
дібне д вг
трембіт в ру
картині «Стр
Мікель-Андже
— це сурми
ного ритму,
ні з проміння
ючий ритм, в
голосіння, гра
ги і фіоритур
стаккато і
чується в
Павла Тичини
но».
Єдиний орга
цього розтопл
вання хаотич
«тепла радіст
монія, чоназ
диригє
людського ш
світи, біжать
ною рікою».
це гармоніюва
світу музичн
індивідуально
гармонія т
чини.

Василь СТУС

ФЕНОМЕ

або Сходження н

«Протягом 1970—71 рр. [Василь Стус — прим. Ред.] написав дві ворожі статті під назвою «Феномен доби» і «Знакоме розцвітання». В статті «Феномен доби» під виглядом дослідження творчості поета П. Тичини пробував нав'язати читачеві антирадянські націоналістичні погляди і уявления щодо оцінки творчості українського поета, намагався довести «шкідливість» принципу партійності в літературі».

З вироку судової колегії по кримінальних справах Київського обласного суду у справі Василя Стуса 7 вересня 1972 р.

«Стаття «Феномен доби» мала 107 стор.. машинопису. Певне, пропала без сліду, для мене вона дорога була. У ній я полюбив Тичину, спізнавши його трагічну долю — бути всенародним, тобто державним поетом, коли — цитую статтю — «довершилася його всенародня слава, але слава не генія, а пігмея. Слава генія, змушеного бути пігмеєм, блазнем при дворі кривавого короля, була заборонена. Слава ж пігмея, що став паразитувати на тілі генія, була забезпечена величезним пропагандистським трестом». Писати, що Тичина «живіший од живих і мертвіший мертвих» було нелегко. Але його горе стало нашим горем, а над своїм горем ми можемо мислити, хай і жорстоко, бо ж «поетів геній обернувся проти нього прокляттям, став йому за найбільшого ворога, з яким треба було постійно боротися, щоб не виявити свій найбільший гріх перед добою».

З коментаря Василя Стуса на вирок суду.

ЙОМУ судилася доля генія.

Поети попередніх десятиліть, сформалізовані в украй переспіваному світі епігонів Шевченка, просвітян і такого далекого для нашої поезії європейського модерну, сприяли витворенню певного модуля українського поета як такого, модуля, що, як мур, перегороджував дорогу українській музі і утруднював появу справді нового обдарування.

Гріх казати: Тичинині попередники не були самі нездари. Але їхня природна енергія, хоч яка часом і значна, витрачалася на консервацію втраченої старовини, спробу створити якийсь паралельний світ, світ-замінник: це була сила для катування себе споминами і протезування четвертованої української реальності. І сто, і двісті, і більше років наш інтелігент тільки те й робив, що творив усе спочатку.

...Згадаймо першого революціонера нашої культури Панька Куліша (як його називали неокласики). Саме він визначив той комплекс проблем нашого духовного життя, який майже в усьому своєму обсязі був повторений у часи літературної дискусії 1876—1878 рр., знову став актуальним на початку XX століття і відкрижений червоним слівцем М. Зерова і М. Хвильового у часи літературної дискусії 1925—27 рр. Хвильовий наголошував на тих моментах, які з'ясовував для себе П. О. Куліш і які стоять перед українською сьогоденною культурою.

Проблеми розвитку нашої духовності — це проблеми сізіфової праці, це сподівання реальних наслідків од роботи в майже нереальних умовах.

...У своїй статті про Павла Тичину 1927 року О. І. Білецький писав, що єдиним способом порятунку української літератури за царату було самозамикання, яке нагадувало консервування релігійних сект).* Це консервування було способом порятунку, але ціною самозадушення. Щось подібне зазначав і А. В. Ніковський. Він писав, що М. Вороний, П. Карманський, Г. Чупринка, О. Олесь та інші поети підійшли до того місця, де «три дороги ріжно», але далі не пішли і повернули до Шевченка.

...Митця будь-якого іншого народу виносила на собі історична реальність. Специфіка українського митця в тому, що в кращому разі він змушений цю реальність нести на своїх плечах, а в гіршому, і значно частіше,— існувати всупереч реальності, в абсолютно забороненому для себе світі.

...Тичині судилося бути щасливим із правила винятком. Його творчість припадає на той час, коли із безкрайої стихії тривалого національного потопу проглянула гора Арарат. Чи не вперше в нашій літературі поетові судилася доля існувати не всупереч сучасності, а у згоді з нею. Так що сила, яку Тичинині попередники витрачали на самоконсервування, примножила його художні потенції.

По 13-літньому перебуванню, вийшовши із семінарійного мороку, Тичина одержав кілька щасливих літ для перечування свого дитинства у дорослому віці. По суті, Тичина одержав життя удруге. І в цьому другому житті було знайомство зі світом уперше (чисто по-платонівськи: життя — як пригадування), було нове дитинство і нова молодість. І це своєрідне життя удруге, життя, перенесене, як віра, із чернетки на чистий аркуш, сповнило поета філософських роздумів.

Глянь: обірвалась в небі
зірка промениста,
В ставку друга назустріч
лине,
Все йде кудись, все плине...
— Гей, думай, думай,
заглибляйся.
Так ми обірвемось колись.
Так вічність урочиста
нас байдуже зустріне,—

писав молодий Тичина у 1915 році. І хто знає, може б Тичина так і залишився на цьому елегійно-філософічному рівні учорашнього ченця, здібним співцем душевних резигнацій, коли б не світова війна, що невдовзі розродилася революцією.

Тичина, ще не встигши натрудити душу нерозв'язною проблемою одвічного українського «завжди — усе спочатку», був підхоплений лагідною повінню українського Березня, національної провесни, повної сподівання.

...Березнева революція в Києві була подарована, вона випала, як манна з неба. І тому й тривала, як черга урочистих маніфестацій, як своєрідна радість наборг.

Тичина «Сонячних кларнетів» — увесь у провесні української революції, в передчутті наближуваної всеочисної грози. На сучасну йому добу він по-синівському схожий — той же характер, той же оптимізм і те саме радісне чекання, що спонукає до дерзань.

Справді, «Сонячні кларнети» сповнені чару молодості, цього найближчого синоніму поезії. До всього Тичина цілком відповідав тим вимогам, які ставив до поета великий Гете: він музикував і малярствував.

І що значно важливіше: він цілком відповідав вимогам української музи, яка вводить у сонм своїх лицарів переважно тільки інфантильну душу з усіма її химерами почуттів і уявлень. Передовсім душу музики, нездатного до логічного усвідомлення алогічного для України світу. Материк власного болю, крику — чи не єдина реальна твердь української поезії, що чи не від часів Шевченка була позбавлена своєї власної території.

Зрозуміла річ, Тичина не був єдиний з-поміж українських поетів - музик. Досить пригадати Олеся чи Чупринку. Але він був за них талановитіший — і це вирішило його долю; саме він і став найпитомішим співцем української революції. Важило, звичайно, й те,

Майж і д
значають у ра
чини домінува
начала над см
зичність заполо
тала») все йо
мання — і са
билося для по
способом висло
чи інших дум
скільки шляхо
ня звуку, які
народжує дум
З духу музик
ця лірика».
Тичина — пе
тиміст в украї
літературі.
правда, невк
шугає над св

Гей дзвін гу
Іздалеку,
Думки пряде
над нивами,
Над нивами-п
Купаючи мен

Власне, це р
довірлива раді
світу, ще не ві
...І коли об
існує ув одні
визначеній і
ватій музичні
рішній світ с
сказати б точ
витає в прост
же означених
Кожна з цих
рашня гіпотет
подоба.

*) О. І. Білецький писав: «Никакой «мартиролог русской печати» не выдержит сравнения с историей мытарств и мук украинского слова. И в свою очередь — на карательные и заградительные меры, проходившие при почти полном равнодушии со стороны русского либерального общества — на презрительное непризнание со стороны влиятельных русских критиков — украинская литература отвечала националистической ограниченностью и нетерпимостью, фанатизмом почти сектантским.

Они отворачивались от «московского языка» и литературы, не желая признать, что часто в те времена они являлись для нее единственным большим окном в Европу. Она замыкалась в узком кругу местных интересов и тем, ссуждая даже попытки своих же писателей выйти на более широкую дорогу. Подлинная «европеизация» началась в ней в последние десятилетия XIX века, но не успела достаточно широко развернуться». (УП, стор. 14—15).

Стаття написана незадовго до ареш… за літературу. Тоді Василь Стус …сав збірку «Веселий цвинтар» і яв… був під очищуючим людяним впли… трагічної поезії Тичини — збірки «Замість сонетів і октав».

Але ми повинні сказати про вплив …чини на Стуса у двох відношеннях:

1. Вплив генія, щасливої, благодат…ї зірки — і в напрямку пошуків …орми, і у використанні християнсь…ї символіки, і в самому духові до…оти.

2. Вплив застережливий — повча…ний вплив уроку самознищення Ти…ни.

Цей урок В. Стус викарбовує чор…м по білому і різко акцентує вину …ета за згоду на участь і співучасть — цілком у дусі християнської філо…фії — про свободу волі. Навіть здавалося, що Василь Стус попереджує …оїх учасників напередодні вибору…

Довго ще нам вибиратися з пекель…ї епохи жахів, де чи не найрозпач…вішим був жах негативної метамор…ози: справжній інтелігент, співець …адонни, стає самозагіпнотизованим …ибічником злочинності, яка осквер…е всі його вчорашні ідеали й віру … красу та чистоту.

«Вітер із України»! Що за чума …и?» — пише Іван Світличний у сво…й табірній поемі «Курбас» і запитує …олосом цілого покоління приречених …а смерть:

…Таже гули космічні оркестри — і небо
вторило!
…Таж потрясали гімни бані небесних
сфер!
…Хто він — Павло Григорович?
Як Микола Платонович? Хто ви і де
тепер?
…А ми, вами оптом продані,
а ми, вами смертно прокляті,
Розстріляні і перевішані частки
вашого Я?

Перед цими запитаннями німієш. Важко пояснити вибір духовної смерті. По суті, весь підтекст Стусової статті про Тичину є неприйняття того вибору. Розуміється, не особистого, оскільки Тичина став «часткою вашого Я». Адже те, що він посіяв, живе в цілому поколінні, в мільйонах, і вірні його святиням мають право запитувати…

Зрештою, над їхніми запитаннями ще стоїть запитання Лесі Українки:

ЯКИЙ МИ ГРІХ ВЧИНИЛИ ПРОТИ ДУХА?

«Не Зевс, не Пан, не Голуб-Дух, лиш сонячні кларнети» — зовсім не було запереченням Духу, а лиш вибором своєї форми бачення сутнього в світловому і звуковому струмені. Маєстат Духу височів над автором «Золотого гомону». Отже, запитання Лесі Українки влучає у найвищі постаті.

Сяйво молодого генія Тичини таке високе, що дальша доля його самого і його пізніші «сірі газетні віршики» зникають у цьому сяйві. З-за океану це бачив вже тоді ж поет - філософ Василь Барка, коли у 1967 році писав «Відхід Тичини»: «Він був найвизначнішим ліриком нашим по Шевченкові, належачи до ряду, де — автор «Слова о полку Ігоревім» і сам творець «Кобзаря»… Уявлення про «Сонячні кларнети», здається нам, склалося набагато з сяйва, взятого від надсвітнього ореолу навкруг образу Христа і перекомпонованого в світляну алегорію вселенського гармонійного ладу».

Чи погодився б нині з цією оцінкою замордований автор «Феномену доби»?

Я думаю, що Василь Стус з Василем Баркою погоджується.

Євген СВЕРСТЮК.

Київ.

Сьогодні пропонуємо нашим читачам фрагменти праці Василя Стуса «Феномен доби».

Василь СТУС

ФЕНОМЕН ДОБИ,

або Сходження на Голгофу Слави

…що перед 1917 роком дуже талановитий Олесь уже покористував свої поетичні потенції, а Тичина щойно доходив сили. І доходив якраз тоді, коли з'явилися об'єктивні чинники примноження таланту,— 1917 рік.

І вибір упав на нього. Тичина це інтуїтивно відчув: генієм його зробила українська революція, але своєї місії він став свідомий значно раніше.

…Світ «Сонячних кларнетів» сповнений дзвінких пастельних барв і пастельних звуків. Світлові і звукові барви в ньому не мають свого чіткого розрізнення: розмиті по краях, вони творять найбільш життєздатний божественний хаос первотворіння — це різнобарвна світлова музика сонячних кларнетів, які, за визначенням усе того ж Андрія Ніковського, […]дують «[…] подібне д[…]вгих б[…]учих трембіт в руках янголів на картині «Страшного суду» Мікель-Анджело. Кларнети — це сурми світла, космічного ритму, трембіти, зіткані з проміння. Їх легкий граючий ритм, високе і дзвінке голосіння, граціозні форшлаги і фіоритурки, розложисте стаккато і лагідне легато чується в деяких поезіях Павла Тичини зовсім виразно».

Єдиний організуючий центр цього розтопленого струмування хаотичного світу — «тепла радість», музика, гармонія, […]оназва косм[…]ого дириге[…] індивіду[…]о людського щастя: «горять світи, біжать світи музичною рікою». Музика сфер — це гармоніювання великого світу музичною інтонацією індивідуального настрою, це гармонія […]тя моло[…] Тичини.

Розглянемо їх по черзі.

Перша сфера — сфера прочування або й чекання самого себе і світу. Вона існує на нульовому рівні самоусвідомлення, так що важко й добрати, в якій мірі вона протистоїть (та й чи протистоїть узагалі) зовнішній, об'єктивній сфері. Часом ця перша сфера зливається із зовнішньою цілком, ототожнює себе з нею.

…Коли при читанні «Сонячних кларнетів» згадуються такі імена, як Поль Верлен чи Артюр Рембо, то це якраз завдяки цій першій сфері.

У віршах **другої сфери** «Сонячних кларнетів» схрещено золоті мечі двох поетових прагнень — неба і землі. Ця сфера постійно затінюється вищою сферою (так виникають підстави для журби) і проектується на землю (звідси нарікання на свою незавершеність, двоїстість туги — туга втрати і туга напівдороги).

Десь на межі першої і другої сфери закінчилося поетове дитинство, і талант доходить свого змужніння.

Космічний гомін набуває драматизму. Власне, іще панує гармонія, але абсолютний музичний слух поета вирізняє перші дисгармонійні голоси внутрішніх симфоній (цикл «Енгармонійне»). Можна сказати інакше: поет прагне гармонії більшої за можливу — і, відома річ, дається взнаки **надмір** прагнення — одна з найреальніших форм душевної дисгармонії.

…Як бачимо, автор уже не годен вигармоніювати своїм мажорним настроєм свій внутрішній світ: владно прохоплюються контури того твердого світу, якого містичні руки поета вже не сягають. Починаються перші сутички з цим твердим світом. Щоправда, поки що вони фіксуються дуже обережно: «мій шлях то із костриці, то із жоржин».

Кілька разів повторюється слово «жертва» — то як миттєвий мотив («хтось на заході жертву приніс»), а то вже цілком усвідомлено:

Стою я сам посеред нив
чужих,
немов прокинута офіра.

Вранішній рай емпіреїв облітає, мов мак. Надходить сумовитий вечір, перша осінь молодості. Починається розповідь про загибель найпершої, найчистішої частки поетової душі. Сон буття закінчується. Поет увіходить у незбагненний для себе світ.

…**Третя сфера** — на рівні землі або ж над самою землею. Це сфера виключного драматизму. Починаючи від «Енгармонійного»:

Над болотом пряде
молоком…
Чорний ворон замисливсь.
Сизий ворон задумавсь.
Очі виклював. Бог-зна кому.
А від сходу мечами йде
гнів!
Чорний ворон враз кинувсь.
Сизий ворон схопився.
Очі виклював. Бог-зна
кому, —

і закінчуючи поезіями «Скорбної матері» чи «Золотого гомону». Вірші цього циклу — це миттєвий спалах радості від вершеної української національної революції і довгий розпач од її жорстокого задушення. Бардом Центральної Ради називав колись Тичину Валеріян Поліщук. Визначення дуже парадоксальне. По-перше, Тичина ще не навчився бути бардом уряду. По-друге, Центральна Рада була занадто нетривалим урядом, щоб дочекатися на свого співця. І, нарешті, цей уряд не заслуговував того, щоб поет геніального обдарування був її співцем. Тому важко погодитися з В. Поліщуком, хоч важко і відкинути його репліку як зовсім неслушну.

Без усякого сумніву, час від березня 1917 року — то живе місце української історії. І про це Тичина повідав у поемі «Золотий гомін»:

Предки.
Предки встали з могил,
Пішли по місту.
Предки жертви сонцю
приносять —
І того золотий гомін.
Ах, той гомін!
За ним не чути, що друг
твій каже,
Від нього грози, пролітаючи
над містом, плачуть,
Бо їх не помічають.
Гомін золотий!

Тільки щасливому поглядові захопленого Тичини, Тичини середини 1917 року, могло здатися, що почалася доба загальнонаціонального єднання:

І всі сміються як вино:
І всі співають як вино:
Я — дужий народ,
Я молодий!

…Вивести вектор найбільш прогресивної сили було часом просто неможливо.

…Революція […] це доба розпи[…] випалювання […] ської добрости[…] вості:

Постали чере[…]
копай на бать[…]
Старий на си[…]
кроткими очи[…]
— Не йде у з[…]
Обох живими[…]
Старий на всі[…]
кроткими очи[…]

Жодна з рев[…] не дасть, коли […] хода вимагає […] безневинних,— […] сенс збірки «З[…] і октав». Рев[…] смерть вікової […] коли тонкий ш[…] набутий за ти[…] літ, злітає з л[…] як потеруха. […] кпини з р-р-[…] культуртрегерс[…] казали: можна […] рого кармазину […] слати смітник[…] культуру (тіль[…] держувати тр[…] вона ізнов до н[…] А листя падал[…] в'язах не д[…] культурах усьо[…] ві губки поро[…] ієреміїні плачі […] культурою («[…] тетизме! — Й […] рестанеш любу[…] заного горла?»[…]

Революція — […] пружина ніч з[…] ства, розкошл[…] ства, коли з […] паються парфу[…] ції: («Дикун, н[…] го м'яса, довго[…] ми ніжними (н[…] ми в високості. […] зрозумілими о[…] домо нюхав кв[…] до будяка»).

Є тільки га[…] яка в цьому с[…] жодних для се[…] тільки одна па[…] людину дивля[…] скарб світовий […] пискляточко — […] го жодна з р[…] партій не ряту[…] смерті.

…е консер…бом поря… самозаду…бне зазна…ький. Він … Вороний. … Чуприн…ші поети … місця, де …, але да…ернули до

…ого іншо…а на собі …ь. Специ… митця в …у разі він …реальність …ечах, а в …астіше,— … реально…аборонено-

…ося бути …ла винят…ь припа…и із без…алого на… прогля…т. Чи не … літературі …доля існу…учасності, …ак що си…попередни…мoконсер…кила його

…перебуван… семінарій…на одер…их літ для

…ий писав: …ог русской …ит сравне…ытарств и …лова. И в … каратель…ые меры, … почти пол…о стороны …ного обще…ельное не…оны влия… критиков— …ра отвеча…кой огра…рпимостью, … сектант-

…сь от «мос…итературы, … что часто …влялись для …ольшим ок…замыкалась …ых интере… даже по…ателей вы…ую дорогу. …зация» на…ледние де… но не ус…ироко раз…р. 14—15).

перечування свого дитинства у дорослому віці. По суті, Тичина одержав життя удруге. І в цьому другому житті було знайомство зі світом уперше (чисто по-платонівськи: життя — як пригадування), було нове дитинство і нова молодість. І це своєрідне життя удруге, життя, перенесене, як віра, із чернетки на чистий аркуш, сповнило поета філософських роздумів.

Глянь: обірвалась в небі
зірка промениста,
В ставку друга назустріч
лине,
Все йде кудись, все плине…
— Гей, думай, думай,
заглибляйся.
Так, ми обірвемось колись.
Так вічність урочиста
нас байдуже зустріне,—

писав молодий Тичина у 1915 році. І хто знає, може б Тичина так і залишився на цьому елегійно-філософічному рівні учорашнього ченця, здібним співцем душевних резигнацій, коли б не світова війна, що невдовзі розродилася революцією.

Тичина, ще не встигши натрудити душу нерозв'язною проблемою одвічного українського «завжди — усе спочатку», був підхоплений лагідною повінню українського Березня, національної провесни, повної сподівання.

…Березнева революція в Києві була подарована, вона випала, як манна з неба. І тому й тривала, як черга урочистих маніфестацій, як своєрідна радість наборг.

Тичина «Сонячних кларнетів» — увесь у провесні української революції, в передчутті наближуваної всеочисної грози. На сучасну йому добу він по-синівському схожий — той же характер, той же оптимізм і те саме радісне чекання, що спонукає до дерзань.

Справді, «Сонячні кларнети» сповнені чару молодості, цього найближчого синоніму поезії. До всього Тичина цілком відповідав тим вимогам, які ставив до поета великий Гете: він музикував і малярствував.

І що значно важливіше: він цілком відповідав вимогам української музи, яка вводить у сонм своїх лицарів переважно тільки інфантильну душу з усіма її химерами почуттів і уявлень. Передовсім душу музики, нездатного до логічного усвідомлення алогічного для України світу. Материк власного болю, крику — чи не єдина реальна твердь української поезії, що чи не від часів Шевченка була позбавлена своєї власної території.

Зрозуміла річ, Тичина не був єдиний з-поміж українських поетів - музик. Досить пригадати Олеся чи Чупринку. Але він був за них талановитіший — і це вирішило його долю; саме він і став найпитомішим співцем української революції. Важило, звичайно, й те,

Майж[…] дослідни[…] значають […] ранній поезії Тичини домінування музичного начала над смисловим: «Музичність заполонила («пропитала») все його світосприймання — і саме слово зробилося для поета не стільки способом висловлювання тих чи інших думок і почуттів, скільки шляхом до виявлення звуку, який сам по собі народжує думки й почуття. З духу музики зародилася ця лірика».

Тичина — перший поет-оптиміст в українській новітній літературі. Його радість, правда, невкорінена, вона шугає над світом, як птах:

Гей дзвін гуде —
Іздалеку,
Думки пряде
над нивами,
Над нивами-приливами,
Купаючи мене, мов ластівку.

Власне, це радість у собі, довірлива радість сподівання світу, ще не відкритого очам.

…І коли об'єктивний світ існує ув одній, більш-менш визначеній і сталій рожевуватій музичній сфері, то внутрішній світ самого Тичини, сказати б точніше, його дух витає в просторі трьох, майже означених у собі сфер. Кожна з цих сфер — завтрашня гіпотетична авторова подоба.

Отож і недивно, що одного й того ж 1920 року з'являються дві збірки Тичини — «Плуг» і «Замість сонетів і октав», збірки значною мірою відмінні за авторською орієнтацією в тогочасних умовах.

…Прямим продовженням третьої сфери поетичної «космогонії» «Сонячних кларнетів» були поезії збірки «Замість сонетів і октав», збірки, що, за визначенням Л. Новиченка, «на сьогодні майже повністю вмерла для нашого читача». Звичайно, Новиченко, виступаючи «від імені і за дорученням» мовчкуватого українського читацтва, може визначати долю збірки як йому заманеться. Тим більше, що збірку ось уже п'ятдесят років не перевидають, а що читач має обходитись машинописними копіями — про це Новиченко знати не зобов'язаний *).

Силоміць викрадена з Тичининого доробку збірка «Замість сонетів…», що об'єднує вірші 1918-19 рр., засвідчує пряму полеміку Тичини з практикою ширення соціалістичної революції, зі складною добою громадянської війни.

Ось вона, […] «партійноборчи[…] «Праві йдуть […] лову намагают[…] вперед. Ліві м[…] але голову скр[…]

Це час зате[…] судна година […] рії — «місто […] плакатах: лю[…] коле».

Де ж поето[…] Чий бік він об[…] чітко відпові[…] «Григорію Са[…] ді» *).

Правда, мат[…] ника — значит[…] ним у першу […] на, що казала[…] — на ранок з […] головою». Та[…] увижається по[…] кійнім сні, бу[…] ють у його дв[…] на розстріл».

Я не знаю […] стомленого і […] більш трагічно[…] ніж Тичина — […] ки. Він весь у […] му часі — само[…] як біль. І тіль[…] зблідлих уст т[…] донічна усміш[…]

Хіба й собі […]
пан[…]

…До речі, і[…] волюції, заради[…] так квапливо […] «рідного свого[…] ро виявилися […] в цьому разі т[…]

---

*) До речі поляки, видавши 1969 року збірку вибраних творів Тичини, переклали всі 23 поезії цієї збірки. Але поляки — то, звичайно, не «наш читач». До того ж, у Польщі, певне, немає таких здібних літературознавців, як Л. Новиченко.

*) 1967 роком […] кі рядки: нікого в книз[…] «Замість соне[…]

Голос України

роком дуже
есь уже по-
поетичні по-
а щойно до-
оходив якраз
ились об'єк-
примноження
рік.
на нього. Ти-
но відчув:
била україн-
, але своєї
відомий знач-

них кларне-
давніх пас-
пастельних
і звукові
е мають сво-
знання: роз-
вони творять
ездатний бо-
с першотво-
обравна світ-
чнчних клар-
визначенням
дрія Ніков-
« по-
б учих
янголів на
ного суду»
Кларнети
тла, косміч-
мбіти, зітка-
легкий гра-
ке і дзвінке
озні форшла-
розложисте
гідне легато
них поезіях-
овсім вираз-

уючий центр
ого струму-
світу —
музика, гар-
космічного
дивіду
«горять
іти музич-
ика сфер —
великого
інтонацією
настрою, це
Ти-

Розглянемо їх по черзі.

Перша сфера — сфера прочування або й чекання самого себе і світу. Вона існує на нульовому рівні самоусвідомлення, так що важко й добрати, в якій мірі вона протистоїть (та й чи протистоїть узагалі) зовнішній, об'єктивній сфері. Часом ця перша сфера зливається із зовнішньою цілком, ототожнюючи себе з нею.

...Коли при читанні «Сонячних кларнетів» згадуються такі імена, як Поль Верлен чи Артюр Рембо, то це якраз завдяки цій першій сфері.

У віршах **другої сфери** «Сонячних кларнетів» схрещено золоті мечі двох поетових прагнень — неба і землі. Ця сфера постійно затінюється вищою сферою (так виникають підстави для журби) і проектується на землю (звідси нарікання на свою незавершеність, двоїстість туги — туга втрати і туга напідороги).

Десь на межі першої і другої сфери закінчилося поетове дитинство, і талант доходить свого змужніння.

Космічний гомін набуває драматизму. Власне, іще панує гармонія, але абсолютний музичний слух поета вирізняє перші дисгармонійні голоси внутрішніх симфоній (цикл «Енгармонійне»). Можна сказати інакше: поет прагне гармонії більшої за можливу, — і, відома річ, дається взнаки **надмір** прагнення — одна з найреальніших форм душевної дисгармонії.

...Як бачимо, автор уже не годен вигармоніювати своїм мажорним настроєм свій внутрішній світ: владно проті від вершеної української національної революції і довгий розпач од її жорстокого задушення. Бардом Центральної Ради називав колись Тичину Валеріян Поліщук. Визначення дуже парадоксальне. По-перше, Тичина ще не навчився бути бардом уряду. По-друге, Центральна Рада була занадто нетривалим урядом, щоб скористатися з свого співця. І, нарешті, цей уряд не заслуговував того, щоб поет геніального обдарування був її співцем. Тому важко погодитися з В. Поліщуком, хоч важко і відкинути його репліку як зовсім неслушну.

Без усякого сумніву, час від березня 1917 року — то живе місце української історії. І про це Тичина повідав у поемі «Золотий гомін»:

Предки.
Предки встали з могил,
Пішли по місту.
Предки жертви сонцю
приносять —
І того золотий гомін.
Ах, той гомін!
За ним не чути, що друг
твій каже,
Від нього грози, пролітаючи
над містом, плачуть,
Бо їх не помічають.
Гомін золотий!

Тільки щасливому поглядові захопленого Тичини, Тичини середини 1917 року, могло здатися, що почалася доба загальнонаціонального єднання:

І всі сміються як вино:
І всі співають як вино:
Я — дужий народ,
Я молодий!

...Вивести вектор найбільш прогресивної сили було часом просто неможливо.

...Революція для поета — це доба розпинання Христа, випалювання залізом людської доброти і справедливості:

Постали черевані:
копай на батька яму! —
Старий на сина дивиться
кроткими очима.
— Не йде у землю заступ?
Обох живими в землю! —
Старий на всіх їх дивиться
кроткими очима.

Жодна з революцій нічого не дасть, коли її переможна хода вимагає крові й крові безневинних, — ось головний сенс збірки «Замість сонетів і октав». Революція — це смерть вікової культури, час, коли тонкий шар людяності, набутий за тисячі й тисячі літ, злітає з людських душ, як потеруха. Звідси поетові кпини з р-р-революційного культуртрегерства: «Вони казали: можна ж купити старого кармазину, сяк-так заслати смітник і посадовити культуру (тільки голову підпирувати треба) — ачей вона ізнов до нас промовить. А листя падало. І голова на в'язах не держалась. На культурах усього світу майові губки поросли». Звідси й ієремиїні плачі над задублою культурою («Жорстокий естетизме! — И коли ти перестанеш любувати з перерізаного горла?»)

Революція — тільки Вальпуржина ніч звірячого хамства, розкошланого дикунства, коли з народів обсипаються парфуми цивілізації: («Дикун, наївшися сирого м'яса, довго стежив за ними ніжними (ніжними хмарами в високості. — В. С.) незрозумілими очима й несвідомо нюхав квітку, подібну до будяка»).

Є тільки гармонія краси, яка в цьому світі не має жодних для себе підстав, є тільки одна партія — «де на людину дивляться, як на скарб світовий», є голодне пискляточко — дитинча, якого жодна з р-революційних партій не рятує од голодної смерті.

Ось вона, гірка істина «партійноборчих породіль»: «Праві йдуть назад, але голову намагаються держати вперед. Ліві мчать уперед, але голову скрутили назад».

Це час затемнення сонця, судна година людської історії — «місто в мальованих плакатах: людина людину коле».

Де ж поетові спільники? Чий бік він обстоює? На це чітко відповідає присвята: «Григорію Савичу Сковороді» *).

Правда, мати такого спільника — значить бути знищеним у першу чергу. «Людина, що казала: убивати гріх! — на ранок з простреленою головою». Так що недарма увижається поетові в неспокійнім сні, буцімто грюкають у його двері: «Одягайсь на розстріл».

Я не знаю Тичини більше стомленого і зневіреного, більш трагічного і людяного, ніж Тичина — автор цієї збірки. Він весь у цьому страшному часі — самотній і високий, як біль. І тільки зрідка його зблідлих уст торкається сардонічна усмішка:

Хіба й собі поцілувать
пантофлю Папи?

...До речі, ідеї світової революції, заради яких Тичина так кваплива відмовився від «рідного свого болота», скоро виявилися фікцією. Але в цьому разі такої ж гострої реакції на нове своє ошуканство вже не було. Так само виявилось фікцією сподівання поета на великий духовний ренесанс «космічної революції»:

Вставай, хто серцем
кучерявий!
Нова республіко, гряди!
Хлюпни нам, море, свіжі
лави!
О земле, велетнів роди!

То байдуже: Тичина як поет поступово «одержавнюється», стаючи кабінетним пророком і кабінетним агітатором, контактуючи із народом на віддалі:

Дивись, дивись: нема
поради,
нема тепер шляху до мас,
Цвіли колись твої декади,
поки ти жалко не погас.

Все правда: за свою політичну непомильність поет мусив платити талантом: його поетична стихія входила в добре відредаговані (нехай навіть і самовідредаговані) береги. Нарешті, за ідейну непомильність треба було платити життєвою правдою. Але перед образом великого майбутнього самоцензурування здавалося такою дрібною прикрістю, що на неї можна було і не зважати.

Декади поетові минали, а з ними танули рожевуваті серпанки «Сонячних кларнетів». У складний час 1920-21 рр. Тичина став у віршах **обережно мислити**, обдумувати своє поетичне обличчя, і, воно, втративши природність виразу, затверділо і скам'яніло. До всього, починавши логічно мислити, Тичина ставав пересічним і малоцікавим.

Доля Тичини багато в чому схожа до Маяковського. Його так само стали вводити примусово і від того самого часу: збірка «Партія веде» поставила Тичину на пропагандистський конвейєр. Поет став **заслуженим митцем** — державна посада невідомого призначення як посада міністра без портфеля. Цікаво ще одне: офіційне визнання прийшло до Маяковського після фізичної смерті, а возведення Тичини в канон — після смерті духовної. Мимоволі закрадається підозра, що та доба потребувала для себе тільки мертвих співців.

Доля Тичини воістину трагічна.

В історії світової літератури, мабуть, не знайдеться іншого такого прикладу, коли б поет віддав половину самого життя високій поезії, а половину — нещадній боротьбі зі своїм геніальним обдаруванням.

Феномен Тичини — феномен доби. Його доля свідчитиме про наш час не менше за страшні розповіді істориків: поет жив у час, що заправив генія на роль блазня. І поет погодився на цю роль.

В умовах наступу сталінізму на всьому фронті поет заховався од світу, од народу в гумовій в'язниці офіційної слави, заплативши за неї живою смертю. Він обрізав усякі живі контакти, замінивши їх цілком офіційною інформацією. В цих умовах поет міг тільки конати, а не рости. Свіжого повітря до нього надходило все менше і менше, аж поки поет у Тичині не задушився од нестачі кисню.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАШОЇ ДУХОВНОСТІ — ЦЕ ПРОБЛЕМИ СІЗІФОВОЇ ПРАЦІ, ЦЕ СПОДІВАННЯ РЕАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ ОД РОБОТИ В МАЙЖЕ НЕРЕАЛЬНИХ УМОВАХ.

ЖОДНА З РЕВОЛЮЦІЙ НІЧОГО НЕ ДАСТЬ, КОЛИ ЇЇ ПЕРЕМОЖНА ХОДА ВИМАГАЄ КРОВІ Й КРОВІ БЕЗНЕВИННИХ.

Є ТІЛЬКИ ГАРМОНІЯ КРАСИ, ЯКА В ЦЬОМУ СВІТІ НЕ МАЄ ЖОДНИХ ДЛЯ СЕБЕ ПІДСТАВ.

Н ДОБИ,

Голгофу Слави

дник
поезі-ти-
музичного
вим: «Му-
а («пропи-
вітоспрой-
слово зро-
е стільки
вання тих
почуттів,
виявлен-
м по собі
почуття.
ародилася

поет-оп-
новітній
радість,
на, вона
як птах:

ами,
в ластівку.

ь у собі,
подівання
ою очам.

вний світ
льш-менш
рожеву-
, то внут-
Тичини,
його дух
ьох, май-
бі сфер.
р — завт-
автора

хоплюються контури того твердого світу, якого містичні руки поета вже не сягають. Починаються перші сутички з цим твердим світом. Щоправда, поки що вони фіксуються дуже обережно: «мій шлях то із костриці, то із жоржин».

Кілька разів повторюється слово «жертва» — то як миттєвий мотив («хтось на заході жертву приніс»), а то вже цілком усвідомлено:

Стою я сам посеред нив
чужих,
немов прокинута офіра.

Вранішній рай емпіреїв облітає, мов мак. Надходить сумовитий вечір, перша осінь молодості. Починається розповідь про загибель найпершої, найчистішої частки поетової душі. Сон буття закінчується. Поет увіходить у незбагненний для себе світ.

...**Третя сфера** — на рівні землі або ж над самою землею. Це сфера виключного драматизму. Починаючи від «Енгармонійного»:

Над болотом пряде
молоком...
Чорний ворон замисливсь.
Сизий ворон задумавсь.
Очі виклював. Бог-зна кому.
А від сходу мечами йде
гнів!
Чорний ворон враз кинувсь.
Сизий ворон схопився.
Очі виклював. Бог-зна
кому, —

і закінчуючи поезіями «Скорбної матері» чи «Золотого гомону». Вірші цього циклу — це миттєвий спалах радос-

Отож і недивно, що одного й того ж 1920 року з'являються дві збірки Тичини — «Плуг» і «Замість сонетів і октав», збірки значною мірою відмінні за авторською орієнтацією в тогочасних умовах.

...Прямим продовженням третьої сфери поетичної «космогонії» «Сонячних кларнетів» були поезії збірки «Замість сонетів і октав», збірки, що, за визначенням Л. Новиченка, «на сьогодні майже повністю вмерла для нашого читача». Звичайно, Новиченко, виступаючи «від імені і за дорученням» мовчкуватого українського читацтва, може визначати долю збірки як йому заманеться. Тим більше, що збірку ось уже п'ятдесят років не перевидають, а що читач має обходитись машинописними копіями — про це Новиченко знати не зобов'язаний *).

Силоміць викрадена з Тичининого доробку збірка «Замість сонетів...», що об'єднує вірші 1918-19 рр., засвідчує пряму полеміку Тичини з практикою ширення соціалістичної революції, зі складною добою громадянської війни.

*) До речі поляки, видавши 1969 року збірку вибраних творів Тичини, переклали всі 23 поезії цієї збірки. Але поляки — то, звичайно, не «наш читач». До того ж, у Польщі, певне, немає таких здібних літературознавців, як Л. Новиченко.

*) 1967 роком датуються такі рядки:
нікого в книзі теж не раню
«Замість сонетів і октав».

Жарт номера

Експеримент виявився успішним — народ вижив

Олександр ПЕРЛЮК.
Мал. Володимира СОЛОНЬКА.
Кіровоград.

Байка

ГАЧОК

Хвалився раз Гачок,
Кривенькі груди випинав:
— Назви мені хоча б одну
з річок,
В якій би щось я не впіймав.
Таких нема й озер,
І ставу не шукай:
Линок чи плітка, в'юн чи
краснопер —
Мені лише давай!..
І це було б іще не все,
Ні одна не вціліла б
риб'яча душа,
Та щось останнім часом не
везе —
Мабуть, Черв'як на жалі
заважа.

* * *

Але і словом капосний не
прохопився,
Що сам давненько затупився.

Віктор ЛАГОЗА.
Харків.

Альтернативні думки

Без матеріальних затрат народжуються тільки проблеми.

* * *

Деякі так модно одягаються, що їх і роздягти не соромно.

* * *

Одні вивчали «Капітал» Маркса, а інші — власний.

Йосип ТЕПЛИЦЬКИЙ.
Могилів - Подільський.

НАЗВА — ВСЬОМУ ГОЛОВА

Фейлетон

Кажуть, експортно-імпортні операції нам не вигідні: мовляв, кляті капіталісти обдирають нас, як липку, видурюючи стратегічну сировину. Проте є одна сфера, де ми, безумовно, у виграші, та ще в якому! Це — імпорт слів.

Справді, подарувавши світові всього два слова «перебудова» і «гласність», ми за останні кілька років запозичили стільки слів і назв, що тепер будь-який дядько може спілкуватися з іноземцем без словника.

Скаже, приміром:

— Мер — менеджер — рекет — консенсус — мафія.

І той одразу второпає, що йдеться про організовану злочинність на рівні окремо взятого міста.

І ніякий перекладач тут не потрібен. Тим більше, слова ці ми не просто вживаємо, а дедалі активніше вводимо в ужиток, замінюючи ними старі «застійні» поняття і назви.

Це раніше були міністерства, главки і трести. Тепер — консорціуми, концерни та корпорації. На зміну міськрадам приходять муніципалітети та мерії. Буфети перейменовуються на бістро, продмаги на супермаркети, біфштекси на гамбургери. І вже не міліція, а муніципальна поліція бореться не з якимись грабіжниками та бандюгами, а з рекетирами та мафіозі.

І це природно. Варто було лише одним оком зазирнути за залізну завісу, аби переконатися, що, приміром, їхній муніципалітет працює набагато ефективніше, ніж наша міськрада, їхня поліція більш професіональна за нашу міліцію, а менеджер фірми підготовлений краще від заводського управлінця. І почалось!

Уже наш Іван, майже як їхній Джон, іде по автобану до супермаркету купити продукти на уїк-енд, підобідає у бістро гамбургерами, а ввечері, прийнявши традиційний «дрінк», дивиться по телевізору теле-шоу «Брейн-ринг» (тобто колишню телевікторину «Що? Де? Коли?»).

І дарма, що асфальт на «автобані» весь у вибоїнах, а подекуди і зовсім відсутній, у «супермаркеті» немає навіть сірників, «уїк-енд» доводиться проводити у чергах, «бістро» вражає брудом і хамством, а замість гамбургера Біг-мак подають холодний шніцель Без-м'яс.

Але не це головне. Головне — ми починаємо жити, як вони. В усякому разі, вживати ті самі слова. З невеличкими, ясна річ, нюансами.

Бо така вже у нас вдача: головне — не суть, а назва. От деяким американцям, приміром, навіть невтямки, що вони живуть при капіталізмі. Для них важливіше, щоб у магазині навпроти цілорічно були свіжі безнітратні полуниці. Мовляв, щоб пересічний громадянин мав достаток, якісне медичне обслуговування, правовий і соціальний захист — і яка йому різниця, якому з «ізмів» він за це має завдячувати!

Це для них — різниці ніякої. А для нас — принципова. Ми геть горлянку порвемо, з батьком рідним посваримося, сперечаючись, як називати те, що ми будуємо, — капіталізмом чи соціалізмом. При тому, всім чудово зрозуміло — ми вже давно нічого не будуємо, а тепер і руйнуємо.

Ми всі сили витратимо на дискусії, щоб нарешті був таки муніципальний департамент поліції, а не райвідділ міліції, навіть якщо все той самий сержант Григурко за мізерну зарплату торохтітиме на списаному «Москвичі» з двома літрами пального на зміну. Щоб обов'язково була агрофірма, а не радгосп — хай навіть урожаї, як і раніше, гнитимуть просто неба на полях, одразу перетворюючись на органічні добрива. Був би концерн побутового сервісу, а не побуткомбінат — дарма, що підошва після ремонту відклеїться від черевика раніш, ніж його взують... А такий собі середньої руки управлінець у нас уже не хто-небудь, а менеджер. Хоч між ним і «тим» менеджером різниця, як між доларом і карбованцем.

То чи не піти нам далі? Називати так називати. От чом би не перейменувати Верховну Раду на Сенат? Чи не правда, звучатиме: «Відбувся суд над сенатором». Як музика!

Області України назвемо штатами. Уявіть, як солідно виглядатиме газетне повідомлення: «Секретар штаткому Херсонщини зустрівся з головою штатвиконкому Львівщини».

Взагалі, чому б не утворити Сполучені Штати України? Хіба погана назва? Та з такою назвою міжнародна громадськість неодмінно визнає нас повноправними членами, навіть якщо ні державності, ні економіки самостійної, ні валюти не матимем.

Зрештою, нами доведено: не місце прикрашає людину, і не людина — місце. Все прикрашає назва.

Тільки не подумайте, що автор цих рядків натякає на прийнятий минулого тижня законодавчий акт про створення Кабінету Міністрів — замість Ради Міністрів республіки. І запровадження посади Прем'єр-Міністра. Цей акт уже прийнято, а отже, він обговоренню не підлягає. Тим паче, Кабінет міністрів — це справді солідніше звучить, цивілізованіше — ну просто як у Європі!

Тимофій ПРОКОПЕНКО.

Всьо чотко!

ЗВИЧАЙНЕ СОБІ СЕЛО...

Двохтисячний рік. Звичайне пересічне село, яких — тисячі. Віддалена від центру вулиця. Якийсь чоловік імпортним вибійним молотком колупає бруківку.

— Неподобство! — лається він, спересердя випльовуючи «Кент». — Ну геть усе заасфальтували! Хіба так можна — ніде навіть свині скупатися!

Біля хмарочоса контори якась бабця, не вилазячи з розкішного лімузина, вичитує голові колгоспу:

— Зовсім нам, старим, життя не стало! Просила ж усього півцентнера зерна завезти — а ти півтонни привіз! Ну де твоя совість?

— Вибачте, будь ласка, Маріє Іванівно, — запобігливо вибачається голова, поправляючи смокінг. — Усі ж пенсіонери по курортах роз'їхались. От і довелося вам завезти більше зерна. Винен я — не проконтролював. Та й причина поважна була — відробляв поденщину у фермерів...

— А навіщо ж тоді було всім без розбору виділяти по три легковиці, — не вгаває бабуся. — Мені й оцього, семимісного пікапа досить!..

Колгоспники їдуть на роботу в службових авто. Жінки доять корів у норкових шубках. Довкіл кормозапарника витанцьовує популярний ансамбль з Ріо-де-Жанейро. Перед кожною коровою — кольоровий телевізор. Спеціальні сеанси самонадоювання — прямою трансляцією з райцентру — по черзі ведуть Чумак і Кашпіровський.

Миготять дисплеї комп'ютерів. Довколо — сила найрозмаїтішої техніки. Ще б пак, за одного зачуханого бугая дають тридцять комбайнів «Волго-Дон-60Т» та ще й запчастини до них.

Увечері та вночі (вдень це категорично заборонено) з вілл до колгоспу вивозиться все, що тільки можна вивезти, — зерно, солома, сіно, буряки... За право потайки завезти щось своє до колгоспної комори сторож бере імпортним пивом, якого в сільмазі вдосталь.

Щосуботи з духовим оркестром зустрічають у селі тих, що приїздять за покупками з райцентру, з області, а то і з самісінької столиці.

Майже біля кожної хати — автомати з газводою та кіоски з морозивом. Сільські дітлахи вже на морозиво дивитися не можуть: тільки побачать з вікон школи фургон з морозивом, схоплюються з місць й з вигуком: «Морозиво привезли!» — тікають до навколишніх лісів.

В овочевому магазині — специфічний запах. Завезли одначасно ананаси, банани і апельсини — і все це пахне грейпфрутами. Дарма! Люди давно вже цим пооб'їдалися — худобі згодовують. Як і чорну ікру, що в сільмазі йде як навантаження до оселедців.

А тут ще ця молодь. Геть уся тікає з міста в село. На які тільки хитрощі не йдуть, аби одержати сільську прописку.

Бо знають: у селі — от де справжнє життя. Не те, що в місті...

...Тридцять три... Очі розплющили... Наш сеанс завершено. Всі повернулись обличчям до села...

Сеанс проводив Григорій ПАСТЕРНАК.
Шаболтасівка
Сосницького району
Чернігівської області.

Монологи наївняка

ТАЄМНИЦЯ КІБАЛЬЧИША

Згадаймо казочку про хлопчика Кібальчиша, який вступив у запеклу боротьбу з усіма буржуїнами. Та хіба щось могла вдіяти дитина проти того буржуїнства? Схопили, зрештою, Кібальчиша. Та навіть під час тортур не видав хлопчик своєї головної таємниці.

Не те, що нині. Роздають таємниці буржуїнам направо і наліво. Куди тільки КДБ дивиться!

Ну хай там про різні МІГи та ракети СС-20 — все одно рано чи пізно вони підуть до брухту. А тут одна жіночка під час телемосту взяла й на дві держави ляпнула: «Сексу у нас немає!» Ну хто її за язик тягнув?

І так уже на кожному розі горлаємо — їжі нема, шкарпеток нема, пального нема. З усього тільки й маємо — перспективу. Побудувати соціалізм, та цього разу вже не розхитнутий, а з людським обличчям. При якому все відсутнє неодмінно має з'явитися.

То з чого ж почнемо — з шкарпеток чи сексу? Вирішили почати з ринку, та щось не те виходить. А що ж кляті буржуїни? Не випало їм вивідати таємницю Кібальчиша. І то й що? Живуть собі, та ще як живуть! Навіть нам узялися допомагати, ніби свою провину перед колись скривдженим хлопчиком усвідомили. То 500 мільйонів дадуть, то трішки ковбаси й шкарпеток надішлють. Не зважають навіть, що все це — як у прірву. То, може, і сексу у них трохи попросити? В порядку, так би мовити, гуманітарної допомоги?

Спитаєте, навіщо було чіпляти того Кібальчиша? Та й справді: чіпляй — не чіпляй, від цього більше не стане. Ні сексу, ні всього іншого. Щоправда, стосовно першого, то тут окремі наші дівчата далитаки буржуїнам підстави для певних міркувань. Ще й яких! Та то вже інакше називається. А щодо хлопчика, то тут, як придивишся, так і кортить спитати: а чи був узагалі хлопчик? Якщо був, то за що ж постраждав?

Олександр ВЛАСОВ.

Мал. Олександра СУПРУНА.

КОМУ БОГ ДАЄ

Мабуть, ще не зроблені двері, крізь які не здатний проникнути Гаврило Коржик — затятий репортер, а нині парламентський кореспондент. Оце зараз сенсація ледь не сталася — Гаврила завертали звідусіль: з усіх під'їздів, парадних та чорних. У них, бач, якесь там закрите засідання!!!

Та обійшлося без сенсації — прошмигнув-таки Коржик до залу засідань — знай наших! Тихесенько так, скромненько собі присів на вільне місце і, весь увага, спостерігає: що ж воно таке секретне коїться? Якраз табло спалахнуло: розпочався підрахунок голосів. А коли результат на табло з'явився, Гаврило ледве не впав з лави від здивування: рішення було прийняте — одноголосно! Такого ще не бувало! Проголосували і — анічичирк. Ні галасу тобі, ні суперечок. Повна єдність думок, так би мовити, консолідація усіх політичних сил.

Кореспондент озирнувся довкола: якісь незвичні, незворушні обличчя депутатів, немов очі ховають один від одного. Комуністи ховають від рухівців, рухівці — від комуністів.

— Пробачте, шановний, — торкнувши за лікоть сусіда, запитав Коржик схвильовано, — за що оце зараз проголосували?

— Як, за що? — весело кинув той. — За заплатню нашу депутатську, за всілякі там пільги: машину, дачу, квартиру без черги тощо...

— Кому пільги?.. — розгубився Гаврило.

— Та нам же, нам, кому ж іще — депутатам! — радісно вимовив народний обранець і, підморгнувши позмовницьки, додав: — Менше спати треба, молодий чоловіче. Як кажуть, хто рано встає — тому Бог дає...

Юрій БОЛЬШАК.

ПОНЕДІЛОК

3 червня

ПРОГРАМА УТ—1

16.00 Новини.
16.10 Музичний відеофільм «Весілля сойок».
17.20 Фільм-концерт «За байраком байрак».
18.00 Науково-популярний фільм «Але не зрозуміли сказаних їм слів».
18.30 Музичний фільм «Співучою силою камінь окрилений».
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Хто ми...» Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Грає дует Сотничуків.
21.20 «Хто ми...». Частина 2.
22.20 Вечірній вісник.
22.50 Міжнародні змагання з кікбоксінгу (Україна — Англія).
23.45 Нічний телезал. Художній фільм «Біла кістка».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 «Контакт». Економічний огляд.
9.20 Мультфільм.
9.40 Народні казки і притчі різних країн.
9.45 Футбольний огляд.
10.15 «Завтра буде день хороший». Документальний телефільм.
10.50 «Маленькі пристрасті». Художній телефільм.
12.00 ТСН.
12.15 Зустріч в Концертній студії Останкіно з письменником О. Прохановим.
13.45 «Рококо».
14.00 «Хмари нашого дитинства». Документальний телефільм.
15.00 ТСН.
15.15 «До розслідування приступити». Художній телефільм. Фільм 1 «Версія». 1 серія.
16.20 Світ захоплених.
16.35 К. Хачатурян. Симфонія № 3.
17.00 Дитяча година (з уроком німецької мови).
18.00 Наш сад.
18.30 Меридіан. Міжнародні новини.
18.45 За законами ринку.
19.15 «Контакт». Економічний огляд.
19.30 Джерела.
20.00 Хто є хто. Представляємо кандидатів на пост президента РРФСР.
21.00 «Час».
21.45 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Прости...».
23.05 Концерт американської співачки Б. Хендрікс у Великому театрі Союзу РСР.
0.35 ТСН.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Мультфільм.
9.00 Прем'єра документального телефільму «Як позбутися тіні».
9.50 Байки Крилова і жартівливі пісні. Виконує О. Покровський. Фільм-концерт.
10.55 П. Чайковський. Концерт № 1 для фортепіано з оркестром.

* * *

11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 «Дещо з губернського життя». Художній телефільм.
15.00 Планета. Міжнародна програма.

* * *

17.00—18.45 Програма Телебачення Росії.
18.45 Невідомий театр. М. Крушельницький і Г. Юра. Експеримент над долями.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Телебіржа інформує.
22.15 Т. Г. Шевченко. «Гайдамаки». Вистава.

ВІВТОРОК

4 червня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Господині на замітку», музика, «Мальовнича Україна», погода).
9.00 «Інтершанс-91». Музична програма.
10.00 «Доброго вам здоров'я». Лікування лейкозів у дітей.
10.30 Художній фільм «Ярослав Мудрий». 1 і 2 серії.
12.45 Музичний фільм «Гласом моїм».

* * *

16.00 Новини.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 Науково-популярний фільм «Життя та діяння Федора Каржавіна».
17.00 Твори композитора О. Білаша.
18.00 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР.
19.00 Актуальна камера.
19.30 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР. По закінченні — Нічний телезал. Художній телефільм «Громадянський позов». 1 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 Актуальний репортаж.
9.20 Прем'єра документального фільму «Парк культури».
9.40 «Вічний чоловік». Художній телефільм. 1 серія.
11.00 Дитяча година (з уроком німецької мови).
12.00 ТСН.
12.15 Концерт американської співачки Б. Хендрікс у Великому театрі Союзу РСР.
13.45 Кіножурнал.
14.00 Таланти і поклонники.
15.00 ТСН.
15.15 «До розслідування приступити». Художній телефільм. Фільм 1 «Версія». 2 серія.
16.20 Світ захоплених.
16.35 Разом з чемпіонами.
16.50 Дитячий музичний клуб.
17.35 Чорнобиль: проблеми інженерні, медичні, соціальні.
18.05 «Тигреня в чайнику». Мультфільм.
18.15 Людина і закон.
19.30 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Акція».
21.00 «Час».
21.45 Прем'єра телевистави «Держава — це я». Автор М. Гашпар.
23.15 Музичний прогноз.
0.08 ТСН.
0.20 Прем'єра документального фільму «Атас».

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Фільм — дітям. «З кішки все і почалось».
9.30 Мультфільм.
9.45 О. Пушкін. «Пікова дама». Читає Д. Журавльов. Фільм-концерт.
11.00 Ритмічна гімнастика.

* * *

11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 «Жінки, яким поталанило». Художній телефільм. 1 серія.
14.45 Вам, ветерани. Документальний телефільм «Солдатські мемуари». Фільм 4.

* * *

17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Ритмічна гімнастика.
19.30 Прем'єра теленарису «Почерпнути із святого колодязя».
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Х. Левенсхольд. «Сильфіда». Вистава Державного академічного театру опери та балету УРСР ім. Т. Г. Шевченка.
23.00 Вечірній вісник.
23.30 Науково-популярний телефільм «Малий лебідь».
23.50 Спрага джазу.

СЕРЕДА

5 червня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Візит до лікаря», музика, «Говоримо українською», погода).
9.00 Фільм-опера «Кощій Безсмертний».
10.05 Телефільми «Спадкоємець», «Ми не раби».
11.05 А. Онеггер. Симфонія № 2.
11.35 Художній фільм «Червоні маки Іссик-Кулю».

* * *

16.00 Новини.
16.10 Музичний фільм «Насиба».
16.50 Сьогодні — Всесвітній День охорони навколишнього середовища. «Земле моя».
17.35 Грає камерний оркестр Харківського інституту мистецтв ім. І. Котляревського.
18.00 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР.
19.00 Актуальна камера.
19.30 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР. По закінченні — Нічний телезал. Художній телефільм «Громадянський позов». 2 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 Діловий кур'єр.
9.15 Свято частівки.
9.45 «Вічний чоловік». Художній телефільм. 2 серія.
11.00 Разом з чемпіонами.
11.15 Дитячий музичний клуб.
12.00 ТСН.
12.15 «Держава — це я». Телевистава.
13.45 «Відірвані вітром від вогнища».
14.15 Всі люблять цирк.
15.00 ТСН.
15.15 «До розслідування приступити». Художній телефільм. Фільм 2 «Наклеп». 1 серія.
16.20 Музична скарбниця. Л. Бетховен. Соната № 7 до мінор для скрипки і фортепіано.
16.50 Дитяча година (з уроком англійської мови).
17.50 ...До шістнадцяти і старші.
18.30 Меридіан. Міжнародні новини.
18.45 Продовження передачі «...До шістнадцяти і старші».
19.35 «Улюблені вальси». Концерт.
20.00 Хто є хто.
21.00 «Час».
21.45 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Дорога втіха».
23.10 Книжковий двір.
0.45 ТСН.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Фільм — дітям. «Два клени».
8.55 Мультфільми.
9.30 Вам, ветерани. «Об'єктив».
10.05 Прем'єра документального фільму «Розкрадена Росія».
10.25 Концерт хорової музики.

* * *

11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 «Жінки, яким поталанило». Художній телефільм. 2 серія.
14.55 Прем'єра документального телефільму «На вулиці Миклухо-Маклая».

* * *

17.00—18.45 Програма Телебачення Росії.
18.45 Чемпіонат СРСР з футболу. «Спартак» (Владикавказ) — «Динамо» (Київ).
20.15 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.30 Скрипкова музика.
20.45 Вечірня казка.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Ми — українці. Естрадний концерт.
22.15 Телефільм «Природне питання» (студія «Укртелефільм»).
22.45 Вечірній вісник.
23.15 «Закохана рибка». Художній телефільм.

ЧЕТВЕР

6 червня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Твоє хобі», музика, погода).
9.00 ДО УВАГИ ШКІЛ! ВИПУСКНИЙ ЕКЗАМЕН З МАТЕМАТИКИ!
9.10 «Музичний теленрмарок».
10.10 «Сонячне коло». Концерт.
11.55 «Земле моя».

* * *

16.00 Новини.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 Республіканська фізико-математична школа. Як розв'язувати контрольні задачі з математики.
17.10 Телефільм «Нетануча памороз Вологди».

Про старовинне чудо Вологди — всесвітньовідоме вологодське лляне мереживо — розповідає у фільмі Герой Соціалістичної Праці Н. Васильєва.

17.30 «Пісня серця — музика душі».
18.00 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР.
19.00 Актуальна камера.
19.30 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР. По закінченні — Нічний телезал. Музичний фільм «Монолог про кохання».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 За зведеннями МВС.
9.20 Прем'єра документального фільму «Вчинок Несудимова».
9.30 «Акція». Художній фільм.
11.00 Дитяча година (з уроком англійської мови).
12.00 ТСН.
12.15 Книжковий двір.
13.50 «Селеніт». Документальний телефільм.
14.00 Рок-урок.
15.00 ТСН.
15.15 «До розслідування приступити». Художній телефільм. Фільм 2 «Наклеп». 2 серія.
16.25 Якщо вам після...
17.10 Вам, ветерани... Документальний фільм «Його зарили в кулю земну».
17.55 М. Мясковський. Симфонічна поема «Аластор».
18.15 Телеміст Москва — Сеул.
19.45 Виступає «Російське тріо».
20.00 Хто є хто.
21.00 «Час».
21.45 За зведеннями МВС.
22.00 Кінопанорама.
23.35 Музика і мода.
0.20 ТСН.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Фільм — дітям. «Варка».
8.55 Мультфільм.
9.20 Вам, ветерани. Пісні воєнних років. Співає Є. Нестеренко.
10.15 О. Пушкін. «Заметіль». Телевистава.

* * *

11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 «Жінки, яким поталанило». Художній телефільм. 3 серія.
14.45 Пори року. Червень.
15.30 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.

* * *

17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Чемпіонат СРСР з футболу. ЦСКА — «Торпедо». У перерві — 19.45 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.45 Вечірня казка.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — 22.45 Новини.
0.00 Концерт артистів української естради.

П'ЯТНИЦЯ

7 червня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Козацькому роду нема переводу», музика, «Цікава новина», погода).
9.00 Художній фільм для дітей «Пригоди жовтої валізки».
10.15 Мультфільм «Пригоди електромонтерів» (на замовлення Міненерго УРСР).
10.30 «Манускрипт». Музичний фільм.

* * *

16.00 Новини.
16.10 Музичний фільм «В стилі джаз-ретро».
16.30 «Спадщина». Народний художник Амвросій Ждаха.
17.00 Документальний телефільм «З життя дітей, або Пограбування».
17.30 Музичний фільм «Серенада для струнних».
18.00 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР.
19.00 Актуальна камера.
18.00 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР. По закінченні — Нічний телезал. Художній фільм «Одружений холостяк».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 «Байкальські старі». Документальний телефільм.
9.55 «До кого залетів співучий кенар». Художній телефільм.
11.30 Мультфільм.
12.00 ТСН.
12.15 Кінопанорама.
13.50 Документальний фільм.
14.00 Джазові портрети.
15.00 ТСН.
15.15 «Вам, ветерани». По сторінках передачі «Переможці».
16.30 У світі казок і пригод. «Малий, та завзятий...».

«Я мал, да удал» — таку веселу пісеньку співає герой туркменського народного фольклору кмітливий, винахідливий Ярти-гулок. Йому в усьому щастить. Допомагаючи бідним і знедоленим, він нещадно карає злих і ненажерливих. Веселого Ярти-гулока зіграв Ч. Оразбердиєв. «Туркменфільм». 1974 р.

18.00 Хвилини поезії.
18.05 Граємось в оперу. М. Мусоргський. «Дитяча».
18.30 Меридіан. Міжнародні новини.
18.45 «Золоте шитво». Документальний телефільм.
18.55 Концерт Я. Поплавської та О. Тиханович в Державному театрі естради.
20.00 Хто є хто.
21.00 «Час».
21.45 «ВіД» представляє: «Поле чудес», «Музобоз», «Діло», «Шоу-біржа», «Ельдорадо», «Матадор», MTV. У перерві — ТСН.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Фільм — дітям. «Мушкетери четвертого «А».
9.00 Мультфільм.
9.20 Вам, ветерани.
10.05 Прем'єра документального телефільму «Коло кохання».
10.35 «Жива планета». Документальний фільм.

* * *

11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 «Жінки, яким поталанило». Художній телефільм. 4 серія.

* * *

17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Чарівний голос Оксани Петрусенко.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Спорт для всіх.
22.00 «Цвіт папороті». Фільм-концерт.
22.50 Вечірній вісник.
23.20 Фрески. Музичні сторінки Києво-Могилянської академії.
0.00 «Дві пари й самотність». Художній телефільм

СУБОТА

8 червня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Музичний фільм «Подолянчики».
8.05 Ритмічна гімнастика.
8.25 Телефільм «Шляхами «Слова про Ігорів похід».
8.55 Б. Лятошинський. «Український квінтет».
9.40 Новини
9.55 Художній телефільм для дітей «Про Червону Шапочку». 1 і 2 серії.
12.05 «Доброго вам здоров'я». Лікування захворювань зору у дітей.
12.35 «Грай, мій баяне». Концерт.
13.45 Новини.
14.00 Л. Андреєв. «Дні нашого життя». Вистава Чернівецького обласного музично-драматичного театру ім. О. Кобилянської.
16.25 «Живе слово». На Республіканській олімпіаді юних філологів.
17.00 Фестиваль ритмічної гімнастики.
17.45 Все про кіно.
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Дзвони Чорнобиля». Організація літнього відпочинку й оздоровлення.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Документальний фільм «Краса земна».
21.30 Музичний фільм «Ох, любов, любов».
22.00 Художній фільм «Заповіт професора Доуеля».
23.25 Вечірній вісник.
23.55 Нічний телезал. Музична програма «Святкуємо день...».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Концерт фольклорних колективів малочисельних народностей.
6.50 «Бюро знахідок». Мультфільм.
7.30 Ритмічна гімнастика.
8.00 Ранкова розважальна програма.
8.30 Наш сад.
9.00 ТСН.
9.15 Підприємливість і бізнес.
9.45 Фільми режисера Г. Натансона «Валентин і Валентина».
11.15 «Ранкова зоря».
12.15 «Зупинися, мить!».
13.45 Телеміст Москва—Лондон.
15.00 ТСН.
15.15 «Бурда моден» пропонує...
15.45 Хвилини поезії.
15.55 Сімейний екран. «Дивак з п'ятого «Б». Художній фільм.
17.45 Прем'єра багатосерійного мультфільму «Бджола Майя». 2 серія.
18.10 Міжнародна панорама.
18.55 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Воно»
21.00 «Час».
21.45 Операція «Петросян». Творчий портрет Є. Петросяна.
23.45 «Контакти. Контакти. Контакти». Музична програма.
1.15 ТСН.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Спорт для всіх.
8.30 Російська мова.
9.00 «Нижегородська елегія».
9.30 Відеоканал «Співдружність».
12.00 Програма Телебачення Росії. Відеоканал «Плюс одинадцять».
14.00 «Веселі ведмежата». Вистава Центрального театру ляльок.
14.55 Колаж.
15.00 «Світ, в якому ми живемо». Фільми режисера Ю. Ледіна. «Білий ведмідь».
15.55 Вітаємо з ювілеєм. Концерт.
17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Водне поло. Чемпіонат СРСР. Суперфінал. ЦСК ВМФ — «Динамо» (Москва).
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Прогулянка по Львову. Концерт.
22.15 Київська панорама.
23.15 Кримінальний канал. Художній фільм.

НЕДІЛЯ

9 червня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 «Зачарована фея». Вистава для дітей.
8.50 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.50 Новини.
10.05 Для дітей. «Чиста криниця».
10.35 Телефільм «Золоте плесо».
11.25 «Обнімітеся ж, брати мої».
12.45 Новини.
13.00 Для дітей. Канал «Д».
14.30 Село і люди.
15.15 Ви нам писали. Музична передача за листами глядачів.
16.00 Служба солдатська.
17.00 «Кукурік і К°». Розважальна передача для дітей.
18.00 Теленспортарена.
18.45 Фільм-концерт «Ліричний настрій».
19.00 Актуальна камера.
19.35 ДЕПУТАТСЬКИЙ КАНАЛ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Літо-91. Конкурс моделей літнього одягу.
21.35 Реклама.
21.45 500-річчю українського козацтва присвячується. Відеорепортаж з острова Хортиця про театралізовану виставу «Запорозька Січ».
23.15 Вечірній вісник.
23.45 Нічний телезал. «Поступ». Літературно-публіцистичний журнал.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Північ і знову світанок». Документальний фільм.
7.00 «Ранкова зоря».
8.00 ТСН.
8.15 Ритмічна гімнастика.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 «З ранку раненько».
10.00 На службі Вітчизні.
11.00 Ранкова розважальна програма.
11.30 Клуб мандрівників.
13.00 Здоров'я.
13.30 Нове покоління вибирає «Юніор-банк».
15.00 ТСН.
15.10 Народна творчість. Відеоблок.
17.10 Народні казки і притчі різних країн.
17.15 Сільська година.
18.15 Уолт Дісней представляє...
19.00 Недільний кінозал. Прем'єра мультфільму «Метелик».
19.45 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Нехай я умру, господи...».
21.00 «Час».
21.45 Футбольний огляд.
22.15 Що! Де! Коли!
23.30 Хронограф.
23.45 Концерт-презентація акціонерного товариства «Аніс» в Державному Центральному Концертному залі.
0.45 ТСН.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 На зарядку ставай!
8.20 «Лабіринт». Мультфільм.
8.40 «Віддайте мені річку». Документальний фільм.
9.00 Музична програма.
9.30 Відеоканал «Співдружність». Презентація ТБ Башкирії.
12.00 Прем'єра телефільму «Часи козацькі» (об'єднання — студія «Україна»).
12.30 Художній фільм «Іподром».
14.00 «Колесо фортуни». Мультфільм.
14.15 «Як я провів літо».
14.55 Телеміст СРСР — США.

* * *

16.00—17.45 Програма Телебачення Росії.
17.45 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
18.45 Авторське телебачення.
19.45 Вечірня казка.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.15 Авторське телебачення.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Художній фільм «У вогні броду немає».
23.15 Телебіржа інформує.
23.45 Музичний фільм «Спогад».
0.00 Легка атлетика. Міжнародні змагання серії «Гран-Прі».

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Олександр БІЛИК
заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ
заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Анатолій Горлов.
Чергові редактори — Василь Туглук, Анатолій Краслянський.
Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.
Випусковий — Леонід Клюсюк.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Тамара Баштаник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.
Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Буднікова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151051.